

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОРИ У СУЧАСНОМУ ІСПАНСЬКОМУ
ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0359-і
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.051 Романські
мови та літератури (переклад
включно), перша - іспанська
освітньо-професійної програми
Мова і література (іспанська)
Бабаєва Олександра Маїлівна

Керівник к. ф. н., доц. Телкова О.В.

Рецензент к. ф. н., доц., Стрюкова Н.О.

Запоріжжя-2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології _____
Кафедра романської філології і перекладу _____
Освітній рівень магістр _____
Спеціальність 035 Філологія _____
Спеціалізація 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – іспанська
Освітня програма Мова і література (іспанська) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Шаргай І.Є.

« _____ » _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
БАБАЄВИЙ ОЛЕКСАНДРИ МАЛІВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Телкова Оксана Василівна,
к.ф.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «23» квітня 2020 року № 483-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) _____
7 грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) теоретико-методологічні засади дослідження метафори у сучасному політичному дискурсі; аутентичні видання; політичні промови іспанських політиків

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1) окреслити категорійно-понятійний апарат дослідження; 2) розглянути основні теоретичні засади існування та функціонування метафори; 3) проаналізувати різні підходи до класифікації метафори; 4) розкрити лінгвокогнітивні та прагматичні аспекти політичної метафори; 5) систематизувати основні випадки вживання метафори в іспанських політичних текстах та промовах.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	05.05.2020	05.05.2020
Розділ 1	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	15.06.2020	15.06.2020
Розділ 2	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	05.09.2020	05.09.2020
Висновки	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	15.10.2020	15.10.2020

6. Дата видачі завдання 05.05.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2020	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2020	виконано
3.	Написання вступу	червень 2020	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2020	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2020	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2020	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9.	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____
(підпис)

О. М. Бабаєва _____
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

О. В. Телкова _____
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис)

О. В. Телкова _____
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 67 стор., 70 джерел.

Об'єкт дослідження: метафора, як засіб мови, що виражає переносне значення.

Мета роботи: виявлення лінгвокогнітивних та прагматичних аспектів функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії дискурсу, розроблені в лінгвістиці (П. Серіо, Е. Бенвеніст, Н. Арутюнова, Е. Шейгал та ін.) та положення теорії метафори у лінгвістиці (М. Гаврилова, О. Чадюк, І. Гажева, Дж. Лакофф та М. Джонсон).

Отримані результати: нами було досліджено питання функціонування метафори як засіб впливу на виборців, яка знаходить себе у політичних промовах або раллі. Серед вивчених політичних промов сучасних іспанських політиків виокремлюються такі функції політичного дискурсу – персуазивна, інформативна і аргументативна (Р. Водак) і агональна, соціальної солідарності (Е. Шейгал та інші). Найбільш доречним в плані дослідження політичної метафори є метод контент-аналізу та описовий метод, адже в них найбільш повно реалізується весь спектр впливу когнітивної метафори на реципієнта під час політичної промови. У ході нашого наукового дослідження диференційовано лінгвістичний статус політичної метафори; встановлено найбільш релевантні комунікативно-прагматичні функції політичної метафори. Наукова новизна вивченого питання дозволяє застосовувати набуті знання під час теоретичних та практичних занять, а також окреслені перспективи подальших наукових пошуків з проблематики систематизації знань про метафору.

Ключові слова: метафора, аспект, дискурс, іспанський політичний дискурс, політична промова.

ЗМІСТ

ВСТУП...	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ МЕТАФОРИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	
1.1 Теорія концептуальної метафори у сучасній лінгвістиці...	7
1.2 До проблеми класифікації метафор та її функціонування	11
1.3 До проблеми визначення поняття «дискурс»	16
1.4 Поняття та специфіка політичного дискурсу	20
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОРИ У СУЧАСНОМУ ІСПАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	
2.1 Лінгвокогнітивна специфіка функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі	28
2.2 Лінгвопрагматичні особливості функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі	32
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Метафора приваблювала та приваблює дослідників, оскільки її розглядають як процес і результат дії складних мовних і когнітивних механізмів та засіб концептуалізації емпіричних знань. Ґрунтовне дослідження метафори пов'язане з вивченням особливостей її функціонування у мовленні, де в повному обсязі відбувається реалізація її синтагматичних зв'язків.

У загальнотеоретичному плані детальним дослідженням політичної метафори в іспанській мові займалися такі мовознавці як І. А. Гонга, Г. О. Єрмоленко, Д. Девідсон, І. Д. Гажева, Г. Н. Складєвська, В. О. Павлуцька, М. В. Гаврилова, О. М. Чадюк, В. О. Маслова, І. В. Хохлачева та інші.

Попри значний інтерес до проблематики політичної метафори та велику кількість присвячених їй наукових праць, у лінгвістиці досі є дискусійні положення. Поза увагою дослідників залишаються питання класифікації метафори, встановлення прагматичних функцій метафори та її структурні характеристики.

Актуальність дослідження зумовлена його загальною спрямованістю на вивчення лінгвальних процесів у світлі лінгвокогнітивної парадигми, а також необхідністю комплексного вивчення лінгвокогнітивних та прагматичних аспектів функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі.

Об'єктом дослідження є метафора, як засіб мови, що виражає переносне значення.

Предметом дослідження є особливості функціонування метафори в іспанському політичному дискурсі.

Мета дослідження полягає у виявленні лінгвокогнітивних та прагматичних аспектів функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- окреслити категорійно-понятійний апарат дослідження;
- розглянути основні теоретичні засади існування та функціонування метафори;
- проаналізувати різні підходи до класифікації метафори;
- встановити критерії трактування терміну «політична метафора»;
- визначити лінгвістичний статус політичної метафори;
- з'ясувати специфіку функціонування політичної метафори;
- розкрити лінгвокогнітивні та прагматичні аспекти політичної метафори;
- систематизувати основні випадки вживання метафори в іспанських політичних текстах та промовах.

Матеріалом дослідження слугували 100 іспаномовних політичних метафор, вилучених з публіцистичних джерел (El País, El Mundo, ABC), текстів ЗМІ та Інтернету.

Методологія дослідження ґрунтується на засадах комунікативно-прагматичного підходу, що надає нові можливості для дослідження політичної метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі. Розв'язання поставлених завдань, а також специфіка матеріалу зумовили використання комплексу лінгвістичних методів, зокрема: *описово-аналітичний* – для інвентаризації та інтерпретації політичних метафор; *тематичної класифікації* – для розподілу політичних метафор за лексико-семантичними групами, *функціонально-прагматичний аналіз*, що допоміг виявити актуалізацію метафор.

Наукова новизна полягає у тому, що в ній вперше:

- описано чи уточнено трактування поняття «політична метафора»;
- диференційовано лінгвістичний статус політичної метафори;
- встановлено найбільш релевантні комунікативно-прагматичні функції політичної метафори;

у спробі дослідження особливостей структури й семантики метафоричних виразів у політичному дискурсі іспанської мови.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів у підготовці лекційних курсів з лексикології, стилістики, дискурсології та текстології та практичних заняттях з іспанської мови.

Структура роботи: дане дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У **вступі** обґрунтовано вибір та актуальність теми наукової праці, сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, окреслено матеріал та методи його дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення здобутих результатів та структуру роботи.

У **першому розділі** «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ МЕТАФОРИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ» визначено висвітлено основні питання типології метафори, окреслено суть поняття «дискурс», уточнено дефініції термінів «метафора», «політична метафора», «політичний дискурс».

У **другому розділі** «ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОРИ У СУЧАСНОМУ ІСПАНЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ» розроблено класифікацію та встановлено типи політичної метафори, розкрито лінгвокогнітивні та прагматичні особливості метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі, детально описано й виокремлено їх тематичні групи, конкретизовано головні способи її застосування.

У **висновках** викладено теоретичні та практичні результати проведеного дослідження, окреслено перспективи подальших наукових пошуків з проблематики систематизації знань про метафору.

Загальна кількість сторінок 67, кількість використаних джерел 72 .

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ МЕТАФОРИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1 Теорія концептуальної метафори у сучасній лінгвістиці

Метафора як багатоаспектне явище здавна привертає увагу вчених, чії дослідження сприяють створенню її теорії. Першим звернув на неї увагу та висунув одну з точних дефініцій Аристотель. У своїй праці «Поетика» він визначає метафору як фігуру мови, а не як індивідуальне мовне явище. Сам він вважав, що потрібно «оминати використання метафори», високо цінував її «як метод опису не того, «що було», а того, «що могло бути, будучи мабуть у силу ймовірності або необхідності» [Аристотель, електронний ресурс].

В контексті нашої роботи особливої значущості набувають лінгвокогнітивний і лінгвопрагматичний підходи у дослідженні метафори, де метафора досліджується не лише у площині засобу пізнання й комунікації, але і як своєрідний культурний код нації, що дає змогу проникнути в ментальність народу, у погляди людей на світ, суспільство та на самих себе. Метафора настільки ввійшла в мову, ставши її невідокремленою частиною, що, якби її раптово вилучити з мови, люди перестали б розуміти один одного. Вона допомагає словотворенню, слугує засобом пізнання світу, бере участь у створенні художнього тексту та сприяє його розумінню. Метафора є одним із засобів вираження значень, що існують поряд із вживанням слів у їх прямому та точному сенсі, але він є не таким зручним та ефективним. Цієї точки зору дотримувалися філософи-раціоналісти, прибічники позитивістських, прагматичних поглядів. Науковці цього напрямку вважали існування метафори неприпустимим у наукових працях, і здійснення метафори прирівнювалось ними до здійснення злочину.

Метафора обов'язково містить у собі порівняння, тобто звернення уваги на схожість предметів чи спосіб цієї дії на певні характеристики одного предмета через указівку на інший. Чим далі знаходяться один від одного класи об'єктів, що співвідносяться, тим оригінальнішою є метафора.

У рамках дослідження метафори висвітлюється вивчення її стилістичної можливості, семантики та функцій, закономірності метафоризації, пристрою метафоричного знака. Так, В.Г. Гак, говорячи про метафору в мові, зазначає її універсальність, яка виявляється в «просторі і в часі, в структурі мови та функціонуванні. Вона властива всім мовам в усі епохи, вона охоплює різні аспекти мови і виявляється у всіх його функціональних різновидах» [Гак 1988, с. 11]. Цінним у підході автора є те, що у сучасній лінгвістиці існує кілька підходів до вивчення метафори: структурно-семантичний (семасіологічний), в рамках якого метафора розглядається як один з типів переносного значення, на основі подібності; функціональний (вивчення структурно-семантичних властивостей метафори); прагмалінгвістичний, де лексика розглядається як система засобів, призначених для створення експресивного ефекту і емоційно-оціночної інтерпретації дійсності; когнітивний, заснований на метафоричності людського мислення.

Проблематика новизни теорії концептуальної метафори, розробленої Дж. Лакоффом і М. Джонсоном, полягає в аналізі метафори як невід'ємного елементу мислення, «основою ментальної операції, що об'єднує дві понятійні сфери і створює можливість використовувати потенції структурування сфери-джерела при концептуалізації нової сфери» [Лакофф 1990, с. 387-388]. В основі когнітивної теорії метафори лежить теза про те, що процес метафоризації виконується за рахунок обробки структури знань людини (фреймів і сценаріїв). Фрейми (мислимі в цілісності їх складових частин багатокomпонентні концепти, об'ємні уявлення, деяка сукупність стандартних знань про предмет або явище) і сценарії (послідовність кількох епізодів у часі; стереотипні епізоди з ознакою руху і розвитку): «фрейми, що розгортаються в часі і просторі як послідовність окремих епізодів і етапів, служать свого роду кістяком процесу метафоризації, укладаючи в собі досвід взаємодії людини з навколишнім світом; а метафори, засновані на них,

закладені вже в самій понятійній системі людини, відображають його свідомість і концептосфери, Що є інформаційною базою когнітивної картини світу етносу» [Лакофф, Джонсон 1990: С. 392-400].

Сучасні розробки когнітивної теорії метафори викликані необхідністю вивчення практичного мовлення і тих сфер, що звернені до мислення, пізнання та свідомості, до концептуальних систем, способів функціонування метафоричних моделей як особливого типу «дискурсивних практик» або «емпіричного підґрунтя» метафори, тобто узагальненого досвіду взаємодії людини з навколишнім світом – зі світом об'єктів і соціумом. Особливу роль відіграє при цьому досвід безпосередньої взаємодії з матеріальним світом, що відображається мовними ресурсами, об'єктивно комунікативними актами [Лакофф 1990, с. 390].

Метафора розуміється як основна ментальна операція, засіб пізнання і розподіл на категорії світу: в процесі розумової діяльності аналогія грає не меншу роль, ніж формалізовані процедури раціонального мислення. Звертаючись до чогось нового, складного, людина нерідко намагається використовувати для осмислення елементи якоїсь більш знайомої й зрозумілої сфери. При метафоричному моделюванні сфери, що відрізняється складністю і високим ступенем абстракції, людина часто використовує більш прості і конкретні образи, які йому добре знайомі. Метафора - це не засіб прикраси вже готової думки, а спосіб мислення, повсякденна реальність мови [Арутюнова 1990, с. 196-197].

Згідно з Н. Д. Арутюною, метафора з'являється у результаті взаємодії гетерогенних сутностей об'єктів дійсності і деяких уявлень, що асоціюються з допоміжним суб'єктом. На її формування впливають емоції, екстралінгвістичні знання, життєвий досвід носія мови, іноді випадкові враження чи асоціація, спостереження. У метафорі відображається процес вираження різних субпродуктів ідеальної (інтелектуальної, емоційної та когнітивної) діяльності людини через мовне значення [Арутюнова 1990, с. 27].

Науковці Дж. Лакофф і М. Джонсон виділяють систему метафор, які базуються на прийнятих в англомовному суспільстві засадах щодо позначення об'єктів, називаючи такі метафори концептуальними. «Метафора – це поетичний і риторичний виразний засіб, що належить швидше до «незвичної» мови, ніж до сфери повсякденного буденного спілкування. Більш того, метафора, як правило, розглядається виключно як явище природної мови, тобто те, що відноситься до сфери мислення або діяльності людини» [Лакофф 1990, с. 374-390]. Термін концептуальна метафора у трактуванні Дж. Лакоффа і М. Джонсона дозволяє розмежувати мовні засоби вираження і когнітивні процеси, що лежать в її основі, тобто розуміння одного явища (або сфери діяльності) у термінах іншого.

Передусім увагу привертає використання метафори задля пізнання навколишнього світу, оскільки вона дозволяє створити модель, за допомогою якої елементи з різних сфер досвіду можуть бути представлені більш зрозуміло. Деякі дослідники вважають, що метафора є впливом когнітивного процесу на семантичні структури і допомагає мінімізувати неоднозначності й наблизити дослідника до чіткіших знань. Перспективи застосування когнітивних емпіризмів були запропоновані Дж. Лакоффом і М. Джонсоном, які стверджували, що застосування метафори для розуміння певної сфери діяльності є вінцем людського мислення [Лакофф, Джонсон 1990, с. 391-412]. Цінним у підході лінгвіста Лакоффа є те, що концептуальні метафори неодноразово ставали предметом уваги. Зокрема, значну увагу привертає визначення способів номенклатури однорідних понять через серію метафор, які створені на базі загальної або подібної асоціацій, охоплюючи таким чином цілі ідеографічні поля. Іншими словами, концептуальна метафора – це стійкі відповідності між областю джерела і цілі, зафіксовані у мовній і культурній традиції суспільства.

В результаті сфери людської діяльності презентуються в мові певними, заданими концептуальними метафорами, точками зору [Лакофф 1990, с. 194].

У руслі стилістичних досліджень, об'єктом яких постала метафора, було докладно висвітлено багато аспектів, що стосуються цього мовного явища. Так, зокрема, були здійснені спроби дати визначення метафори та розкрити її сутність, визначити і формально представити механізми метафоричного процесу, визначити основні типи метафоричних переносів, скласти класифікацію метафор у відповідності з різноманітними критеріями, визначити риси схожості і відмінності метафори від інших членів тропічної системи. У цілому, дослідження метафори, що проводяться в руслі традиційних філологічних наук, внесли вагомий внесок у розробку цілого ряду питань, що виникають при вивченні цього мовного явища [Хасуєва 2004, с. 177-179].

Метафора дійсно необхідна для формування у читача (слухача) образного уявлення про явища, які відбуваються в світі. Також слід зазначити, що поряд з виразними засобами мови та стилістичними прийомами метафора відрізняється особливою експресивністю, оскільки має необмежені можливості в зближенні, а найчастіше в несподіваному уподібненні самих різних предметів і явищ, що дозволяє по-новому осмислити предмет.

Асоціативний образ формується в результаті несподіваного поєднання далеких понять. Тому він характеризується підвищеною метафоричністю і суб'єктивністю, що важливо не тільки в художньому творі, але також і в політичному. Асоціативний образ виникає на інтенсивному виявленні додаткових, як би необов'язкових, ненавмисних зв'язків. Це той натяк, який повинен бути схопленим читачем, що вимагає напруженої читацького сприйняття. Саме такий додатковий зв'язок (нерідко цілий ланцюжок зв'язків) надають асоціативному образу оригінальну авторську неповторність. Метафора допомагає розкрити, оголити внутрішню природу якогось явища, предмета або аспекту буття, допомагає активізувати увагу читача [Хасуєва 2004, с. 183-187].

Серед великої кількості існуючих теорій метафори найбільш поширеною, на сьогодні, є теорія концептуальної (когнітивної) метафори. Формування даної теорії пройшло декілька етапів, які характеризуються концепціями різних типів; від трактування метафоризації як семантичного зсуву прямого значення слова в сторону переносного, до трактування метафори як складного багаторівневого явища у когнітивному, комунікативному, психологічному та інших аспектах [Чадюк 2005, с. 20].

Синтезувавши виділені дефініції, можемо стверджувати, що метафора – це стилістична фігура мови, що описує майбутню дію шляхом перенесення певних характеристик з одного предмета на інший задля яскравого забарвлення людських мислення та мови. Концептуальна метафора, пояснюючи різні соціальні події та явища, є відображенням концептуальної картини світу. Таким чином, стає очевидно, що при когнітивному підході ми розглядаємо метафору як спосіб мислення, засіб осягнення, подання та оцінки якогось фрагмента дійсності за допомогою сценаріїв, фреймів і слотів, що відносяться до зовсім іншої понятійної області. Також маємо зауважити, що метафора створює можливість використовувати потенції структурування сфери-джерела при концептуалізації нової сфери. Специфіка такої концептуалізації багато в чому залежить від національного, соціального і особистісного свідомості. Метафори – це прояв аналогових можливостей людського мислення, вони закладені вже в самій інтелектуальній системі людини, це особливого роду схеми, за якими людина думає і діє.

1.2 До проблеми класифікації метафор та їх функціонування

Під впливом розвитку, мова стає не тільки знаряддям мислення, а й шляхом передачі інформації. Якщо людина мислить метафорами, то цілком закономірно, що і передача інформації здійснюється з використанням

метафор. Більше того – у багатьох випадках метафора дозволяє передавати інформацію в більш зручній для адресата формі.

Поміж інших тропів, метафора займає центральне місце, яке дозволяє створювати ємні образи, основані на яскравих, несподіваних асоціаціях. В основу метафор може бути закладена схожість самих різних ознак предметів: кольори, форми, об'єми, призначення, положення та інше.

Доцільно також звернутися до сучасної когнітивістики, яка розглядає метафору як основну (або одну з основних) ментальну операцію, як спосіб пізнання, структурування, оцінки і пояснення світу. Людина пізнає за допомогою метафор той світ, в якому він живе, а також прагне в процесі комунікативної діяльності перетворити існуючу в свідомості адресата мовну картину світу.

Проблеми виокремлення критеріїв класифікацій мовних метафор присвячено значну кількість досліджень, які проводилися на матеріалі різних мов і за допомогою різних методів. У рамках вивчення сучасної теорії метафори розрізняють такі її види: діафора (різка, контрастна метафора) та епіфора (звична, стерта метафора). Різка метафора являє собою метафору, що зводить далекі за смыслом один від одного поняття. Стерта метафора є загальноприйнятою метафорою, фігуральний характер якої вже не відчувається. Також існує метафора-формула, близька за значенням до епіфори, але відрізняється від неї більшою стереотипністю та, інколи, неможливістю перетворення у не фігуральну конструкцію. Розгорнутою є та метафора, що була послідовно здійснювана протягом великого фрагменту повідомлення або повідомленням у цілому. Реалізована метафора передбачає оперування метафоричним виразом без урахування його фігурального характеру, тобто так, щоб метафора мала пряме значення. Результатом реалізації метафори найчастіше буває комічне [Будаєв, Чудінов 2010, с. 474].

В інтерпретації Чудінова [Будаєв, Чудінов 2010, с. 466], в якості базових типів концептуальних метафор розробленої класифікації виділяють

антропоморфну, природо-морфну, соціоморфну і артефактну метафори, до яких відносяться більш конкретизовані різновиди метафоричних моделей.

В рамках існуючих класифікацій метафор традиційно виділяють наступні її види: орієнтаційні, що будуються на просторових опозиціях «угору-вниз», «центр-периферія», «більше-менше»; онтологічні, впорядковують людський досвід і асоціюють діяльність, емоції та ідеї з організмами і речовинами.

Існує декілька типів онтологічних метафор, при цьому найпоширеніша – метафора суті, яка розглядає абстрактне через конкретне: «інфляція знижує рівень нашого життя». Людина – вмістилище, і тому він сприймає інші сутності як вмістилища з внутрішньою частиною і зовнішньою поверхнею. Метафора «вмістилище» широко використовується людиною для розуміння подій, дій, занять і станів. Наприклад: занурюватися в роздуми, брати участь в конференції. До онтологічних метафор також відноситься і метафора персоніфікації, або уособлення, яка вербалізує неживі предмети і абстрактні поняття в термінах людських вчинків і якостей: «почуття провини не дає йому спокою». Третій вид метафор – структурні. «Вони лежать в систематичних кореляціях між явищами, фіксованими в нашому досвіді». У вітчизняній лінгвістиці теорія концептуальної метафори була значно розвинена в рамках дескрипторної теорії метафори, розробленої А. Н. Барановим, і в теорії метафоричного моделювання – А. П. Чудіновим [Чудінов 2003, с. 175].

За стилістичним забарвленням серед метафор розрізняють:

- Стерті метафори (які втратили свою образність);
- Образні загальнономовні метафори;
- Образні індивідуально-авторські метафори [Арутюнова 1990, с. 30-32].

Отже, перейдемо до розгляду функцій метафори. Окрім традиційного сприйняття метафори як об'єкта досліджень, у метафорі вбачають засіб, інструмент досягнення певних цілей не лише в лінгвістиці, а й такого, що поширюється на всі сфери життя та спілкування. Так, метафора є засобом

особистісного зростання, її використовують для дослідження засобів маніпулювання в політичній сфері, а також в інших сферах життя для досягнення власних цілей, зокрема, прагматичних.

Місце метафори у досягненні прагматичних цілей розкривається через такі її функції:

- емоційно-оцінна – вживання метафори мовцем з метою передачі власної оцінки та відношення до питання або об'єкту;
- експресивна – утримання уваги слухача за допомогою мовних образів;
- контактосприяюча – досягнення довіри слухача за допомогою метафор;
- інтеграційна – підвищення уваги до тексту, а також полегшення його запам'ятовування через образність мови;
- естетична – естетичне задоволення від спілкування [Гаврилова 2002, с. 88-108].

Функціональна образність і емоційна забарвленість метафори настільки глибокі, що її часто використовують для впливу на свідомість і підсвідомість людини. Це широко використовується у рекламній діяльності. Аналогічна техніка розповсюджена також у політичній сфері. Цей факт яскраво демонструє важливу роль метафори у житті людини у досягненні цілей, які у своїй більшості пов'язані з прагматикою.

Розгляд функціонального аспекту метафори в лінгвістичній літературі традиційно пов'язується з визначенням її призначення і ролі в тексті і системі мови. Звідси можливе виділення двох підходів до опису метафоричних функцій, кожен з яких оперує своєю одиницею аналізу:

- 1) лексикологічний, який в якості одиниці аналізу вибирає метафору як засіб мови і як фігуру мови;
- 2) текстоцентричний, який звертається до явища метафоризації як засобу текстопобудови.

Відповідно до першого підходу виділяються наступні функції:

- номінативна, яка полягає в забезпеченні мовної фіксації знання на основі присвоєння імені об'єктам шляхом їх зіставлення з іншими об'єктами дійсності;

- концептуальна або когнітивна, що складається в позначенні нових, які не мають словесного вираження понять як сутностей більш високого порядку;

- образна і експресивно-оцінна функції, приписують метафорі в силу укладеного в ній образного уявлення явищ дійсності, сполученого з виразом чуттєвого ставлення до них суб'єкта комунікації;

- інформаційна, яка передбачає функціонування метафори як носій певної інформації;

- передбачаюча або гіпотетична, яка полягає в поданні ще до кінця не усвідомлених явищ, які згодом можуть придбати несподівані для їх першовідкривача форми [Гажева 1996, с. 42-43].

В історії науки відомі концепції, за якими в якості основних виділяли такі функції метафори, як естетична, номінативна, комунікативна, прагматична і ін. Тенденція специфікації знаходить відображення в здійсненні переосмислення базових метафоричних функцій згідно з аналізом її функціонування в різних типах дискурсу. Так, звертаючись до аналізу специфіки функціонування метафори в політичному дискурсі, дослідники виділяють такі її функції, як функція інтимізації спілкування, функція вказівки приналежності суб'єкта певної групи і функція створення необхідної атмосфери спілкування, функція вирішення соціальних проблем і т.д. [Гажева 1996, с. 42-43].

Основним завданням цього підрозділу було вивчення типів метафори та її функціонування. Звертаючись до Чудінова, ми виокремлюємо наступну класифікацію метафори, до якої входять такі її типи: антропоморфна, природо-морфна, соціоморфна і артефактна метафори. У рамках вивчення сучасної теорії метафори розрізняють такі її види: діафора та епіфора. До першого типу відносяться різка та контрастна метафори, а до другого – звична та стерта. Доцільно також звернутися до Гажевої, яка висвітлює такі

прагматичні функції метафори як номінативна, концептуальна або когнітивна, образна або експресивно-оцінна, інформаційна та передбачаючи.

1.3 До проблеми визначення поняття «дискурс»

Мовна діяльність знаходиться у фокусі інтересів сучасного мовознавства та суміжних з лінгвістикою областей знання, перш за все - психології, соціології, культурології. Багато термінів, що використовуються в лінгвістиці, прагмалінгвістиці, психолінгвістиці, соціолінгвістиці і лінгвокультурології, трактуються неоднозначно. До їх числа безсумнівно належить таке поняття, як дискурс. Вивченню дискурсу присвячено безліч досліджень, автори яких трактують це явище в настільки різних наукових системах, що саме поняття «дискурс» стало ширше за поняття «мова».

Терміном «дискурс» активно користуються в ряді гуманітарних наук. Понад півсотні вчених, що працюють в різних областях (мовознавство, психологія, соціологія, журналістика, літературознавство), підкреслюють багатозначність цього терміна, розмаїття точок зору на розуміння поняття «дискурс». У сучасній лінгвістиці відсутнє єдине й загальноприйняте трактування дискурсу.

У лінгвістичних дослідженнях проблема визначення дискурсу привертає увагу не лише вітчизняних, але й зарубіжних вчених. Слід зазначити, що одна з перших спроб класифікувати дискурс була зроблена засновником комунікативної філософії Дж. Хабермасом. Він виділив п'ять типів дискурсу, які реалізуються залежно від ситуації:

- дискурс як засіб комунікативної дії (наприклад, бесіда з метою інформації та тренінгу або заздалегідь домовлена дискусія);
- дискурс як засіб ідеологічного впливу, тобто комунікативна дія, лише зовні приймає форму дискурсу (усі форми ідеологічного обґрунтування);

- терапевтичний дискурс (психоаналітична бесіда між лікарем та пацієнтом);
- нормальний дискурс, який служить для виправдання проблемних тверджень про цінність (наприклад, наукова дискусія);
- нові форми дискурсу (навчання, використовуючи дискурс замість дискурсу як інструменту інформації та інструкцій) [Чернявська 2014, с. 177].

Вагомий внесок у розробку проблеми зробив М. Стаббс, який виділяє три основні характеристики дискурсу: 1) в формальному відношенні це - одиниця мови, що перевершує за обсягом пропозицію, 2) в змістовному плані дискурс пов'язаний з використанням мови в соціальному контексті, 3) за своєю організацією дискурс інтерактивний, тобто діалогічний [Стаббс 1984, с. 272].

На думку Н. Д. Арутюнової «дискурс – це зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними, психологічними та іншими факторами; текст, взятий в дієвому аспекті; мова, розглянута як цілеспрямоване, соціальне явище, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах); це мова, занурена в життя» [Арутюнова 1990, с. 31]. Таким чином, термін визначається як багатоплановий феномен, що знаходиться під впливом соціальних, психологічних і прагма-лінгвістичних умов спілкування.

Констатується, що існує вісім значень терміна «дискурс»: 1) еквівалент поняття «мова» (за Ф.Соссюру), тобто будь-яке конкретне висловлювання, 2) одиницю, за розмірами перевершує фразу, 3) вплив висловлювання на його одержувача з урахуванням ситуації висловлювання, 4) бесіду як основний тип висловлювання, 5) мова з позицій говорить на протигагу оповіданню, яке не враховує такий позицію (по Е. Бенвеністу), 6) вживання одиниць мови, їх мовну актуалізацію, 7) соціально або ідеологічно обмежений тип висловлювань, наприклад, феміністський дискурс, 8) теоретичний конструкт, призначений для досліджень умов виробництва тексту [Серіо 1999, с. 188].

Деякі вчені тлумачать дискурс як «когнітивний процес, пов'язаний з реальним мовним виробництвом, створенням мовного твору, текст ж є

кінцевим результатом процесу, що виливається в певну закінчену (і зафіксовану) форму» [Кубрякова 2000, с. 5-9].

В.І. Карасик, розмірковуючи з позицій соціолінгвістики, говорить про дискурси як про «спілкування людей, що розглядається з позицій їх належності до тієї чи іншої соціальної групи або стосовно тієї чи іншої типової мовно-поведінкової ситуації» [Карасик 2002, с. 348].

Дискурс (текст у ситуації спілкування) розглядається в сучасній лінгвістиці з різних позицій. З точки зору формування тексту, увага приділяється тексту, протилежному «нетекстовому», тобто послідовність правильно і не зовсім правильно побудованих висловлювань сприймається як повідомлення. Що стосується соціолінгвістики, то на перший план висувається типологія учасників спілкування, основою такої типології є протиставлення дискурсу, орієнтованого на особистість та статус. У першому випадку нас цікавить людина, яка говорить (пише) у всьому багатстві його особистих характеристик, у другому випадку лише як представник певної групи людей. Особистісно-орієнтований дискурс представлений у двох основних різновидах – повсякденному та екзистенційному (художньо-філософському) спілкуванні, статусно-орієнтованому дискурсі – у багатьох різновидах, що виділяються у конкретному суспільстві відповідно до соціальних сфер, прийнятих у цьому суспільстві та встановлених соціальні інститути (політичний, діловий, науковий, педагогічний, медичний, військовий, спортивний, релігійний, правовий та інші види інституційного дискурсу) [Карасик 2002, с. 195].

У працях мовознавця Карасика В. І. модель інституціонального дискурсу в цілому вбирає в себе такі типи атрибутів: 1) конститутивні ознаки дискурсу, 2) ознаки інституціоналізму, 3) ознаки типу інституціонального дискурсу, 4) нейтральні знаки. [Карасик 2002, с. 217].

До конституційних ознак дискурсу належать учасники, умови, організація, методи та матеріал спілкування, тобто люди, що розглядаються з погляду спілкування на їх рольово-рольову та ситуаційно-комунікативну

ролі; сфера зв'язку та комунікаційного середовища; мотиви, цілі, стратегії, розгортання та поділ комунікації; канал, режим, тональність, стиль та жанр спілкування; знак тіла спілкування, іншими словами, тексти з невербальними включеннями. Ознаки інституціоналізації – це конкретизація конститутивних ознак дискурсу насамперед по лінії учасників спілкування (інституційний дискурс – це репрезентативна комунікація, тобто статусно-рольова комунікація, а не особистісно орієнтоване спілкування), а також цілі та умови спілкування. Цілі інституціональної комунікації в цілому зводяться до підтримання державних інституцій або, ширше, до забезпечення стабільності соціальної структури, умови цього спілкування фіксують контекст у вигляді типових хронотопів, символічних та ритуальних дій, екранні жанри та мовленнєві кліше. Ознаки типу інституційного дискурсу характеризують тип публічної інституції.

Найважливішою характеристикою повсякденного (або побутового) дискурсу є прагнення комунікантів до точності позначення понять чи ідей. Йдеться мова про точність у тексті, маючи на увазі правильне, конкретне та повне позначення предмета мовлення. Точність – це багатовимірна величина. Комунікативна точність у прагматичному аспекті багато в чому визначається особистістю учасників спілкування, їх комунікативною компетентністю. Ця компетенція складається з пізнання світу, правил поведінки, мови. Передбачається, що слова в тексті відповідають стандартним слововживанням як за змістом, так і за формальними відносинами, що переносне значення можна реалізувати на основі досвіду та ситуації спілкування, що текст відповідає певному жанру та стилю мовлення [Ларионова 2010, с. 215-219].

Виділяються тексти з однозначною інтерпретацією, це, як правило, тексти в жанрі рецептів, інструкцій, а також значна частина усних текстів повсякденного дискурсу. З іншого боку, виділяються тексти з явно неоднозначним тлумаченням, це тексти художньої літератури, а також усні тексти певних типів [Карасик 2002, с. 319].

Одним із способів побудови побутового (екзистенційного) дискурсу є парадокс - судження, яке зовні суперечить здоровому глузду. Комунікативна стратегія парадоксу полягає у руйнуванні стереотипних поглядів, які існують у суспільстві. Дискурсивна організація парадоксу полягає в перекритті двох несумісних пропозицій, одне з яких може бути виражене неявно. Між парадоксами та оксимороном існує типологічна спільність: у першому випадку поєднуються несумісні (часто суперечливі) судження, у другому - антонімічні поняття. Різноманітність визначень дискурсу свідчить про динаміку розвитку теорії дискурсу та увагу до неї з боку лінгвістів [Чернявская 2014, с. 107].

На думку деяких лінгвістів, тип дискурсу, його формальність чи неформальність залежать від компонентів вербальної комунікації: рамки та сценарію спілкування, соціальних ролей комунікантів, типів та сфер спілкування, характеру відносин між його учасниками. Характер стосунків між комунікантами визначає специфіку спілкування: посадова особа визначається виконанням комунікантами певних соціальних функцій (начальник - підлеглий; слідчий - відповідач; вчитель - студент тощо) [Гаврилова 2002, с. 100]. Таким чином, ми розглянули деякі із зазначених типів дискурсів для ілюстрування окремої картини і можемо переходити до наступного пункту – розгляд політичного дискурсу, де ми розглянемо його поняття і вивчимо специфіку політичного дискурсу.

1.4 Поняття та специфіка політичного дискурсу

В даний час зростання наукового знання приводить до розширення кордонів окремих наук. Вчені все більше спеціалізуються з проблем вивчення політичного дискурсу; цим питанням займаються політологи, психологи, філософи, соціологи, економісти, фахівці з теорії комунікації, лінгвісти. Дослідники вважають, що політичне мислення, політична дія і

мовна форма знаходяться в тісній єдності, тим самим, визнаючи, що політичний дискурс є об'єктом міждисциплінарних досліджень. Інтерес до вивчення політичного дискурсу привів до появи нового напрямку в мовознавстві – політичної лінгвістики. Серед дослідників немає загальноприйнятого визначення мови політики. У лінгвістичній літературі поряд з поняттям «політичний дискурс» (Е.І.Шейгал, А.Н.Баранов) вживаються дефініції «суспільно-політична мова» (Т.В. Юдіна), «агітаційно-політична мова» (А.П. Чудінов), «мова громадської думки» (П.Н. Денісов), «політична мова» (О.І. Воробйова).

До нерозв'язаних проблем належать також такі: в який спосіб політичний дискурс репрезентує політичну дійсність? Якими є закономірності його функціонування в різних політичних режимах? Чи можна на їхній підставі розуміти тенденції розвитку конкретної спільноти? На ці за питання ще потрібно знайти відповідь.

Політична промова належить до інформативно-переконувального типу політичних текстів. Проблему лексико-стилістичних особливостей політичних промов досліджували такі науковці І.В. Арнольд, А.М. Баранов, М.В. Блажевич, А.Ф. Селіванов, Г.В. Колшанський, Л.Г. Павлова, Г.Г. Почепцов, І.Г. Чередниченко та ін. Питання метафоризації політичних текстів розглядали у своїх наукових дослідженнях Дж. Лаккоф.

Отже, для визначення політичного дискурсу необхідний аналіз ключового поняття політики – влада, визначення педагогічного дискурсу – навчання, визначення релігійного дискурсу – віра, тощо. Звичайно, державна установа не зводиться до одного, хоч і дуже значущий, концепт, але представляє культурне явище у своєму духовному та матеріальному вираженні. Державні установи є мобільними, історично обумовленими та обмеженими, мають жорстке ядро та розмиту периферію. Державний інститут можна моделювати як складний кадр, який включає людей, які займаються відповідною діяльністю, їх характеристикою, типовими для даного закладу структурами, соціальними ритуалами, стереотипами поведінки, міфологіями цього закладу

та текстами, виробленими та зберігаються в цій суспільній сутності [Карасик 2002, с. 309].

Так, у широкому розумінні політичний дискурс являє собою «будь-які мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких відноситься до сфери політики», «сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичного дискурсу як таких або формують конкретну тематику політичної комунікації» [Будаев, Чудинов 2006, с. 188-191].

Можна звзвити ту сферу, яку називають політичним дискурсом, і під політичним дискурсом тоді розуміємо клас жанрів, що обмежується соціальною сферою, а саме політикою. Цими жанрами є урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, промови політиків. Політика як специфічна сфера людської діяльності за своєю природою є сукупністю мовленнєвих подій.

На думку Гаврилової М. В., політичний дискурс – це актуальне використання мови в соціально-політичній сфері спілкування та, ширше, в публічній сфері спілкування. Належність тексту до числа політичних визначається як його тематикою, так і його місцем в системі політичної комунікації. Особливість політичного дискурсу полягає в тому, що реальні інтенційні аспекти суб'єкта комунікації можуть поставати в завуальованій формі. Найчастіше, за висуненням на перший план переконання в одному, стоїть прагнення приховання іншого. В якості засобів переконання вибираються різні прийоми, серед яких можна, наприклад, відзначити звернення до почуттів патріотизму або внутрішнім страхам і побоюванням людей [Гаврилова 2002, с. 89].

Широке розуміння «політичної мови» як мови, що використовується в публічній сфері, враховує зростаючу владу мас-медіа, розвиток нових комунікаційних технологій, розширення процесів глобалізації і процес комерціалізації політичної комунікації.

Однією з головних інтенцій політичного дискурсу є намір здійснити приховане переконання. Для цього часто вдаються до концептуальної

метафори, яка служить одним з важливих засобів передачі та формування ідей. Аристотель першим звернув увагу на метафору як на спосіб переосмислення слова на основі подібності і дав визначення цьому поняттю: «метафора - це перенесення слова зі зміною значення з роду на вид, з вигляду на рід, з виду на вид, або за аналогією» [Аристотель]. Іспанський філософ і соціолог Хосе Ортега-і-Гассет стверджував, що «метафора подовжує руку інтелекту»: «для метафори потрібно, щоб ми усвідомлювали її подвійність. Метафора служить не тільки назвою, а й мисленням. Вона потрібна нам не тільки для того, щоб, завдяки отриманому найменуванню, зробити нашу думку доступною для інших людей; вона необхідна нам самим для того, щоб об'єкт став доступний нашій думці. (...) Об'єкти, до нас близькі, легко осягаються, відкривають думки доступ до далеких і вислизає від нас поняттями». [Ортега-і-Гассет 1990, с. 68-81]. Так, метафора пов'язує між собою дві понятійні сфери, добре відому учасникам комунікації «сферу-джерело» і нову концептуальну сферу – «сферу-мішень», виступаючи при цьому як інструмент моделювання дійсності адресантом, що транслює адресату певний бачення світу.

Зв'язок між політикою і мовою полягає в тому, що існування політичного режиму немислимо без комунікації. Мова політики служить засобом проведення інформування, законодавчих актів, переконання. Особливість політики, на відміну від інших сфер людської діяльності, полягає в її переважно дискурсивному характері. Так, багато політичних дій за своєю природою є мовними діями. Не випадково ряд вчених дотримується точки зору, що політична діяльність зводиться до діяльності мовної, а в сучасній політології спостерігається тенденція розглядати мову не стільки як інструмент відображення політичної реальності, скільки як компонент поля політики [Водак 2004, с. 181].

Важливу роль відіграють функції, пов'язані з інституційним характеристиками політичного дискурсу. До основних функцій політичного дискурсу Р. Водак відносить:

- 1) персуазивна (переконання);
- 2) інформативна;
- 3) аргументативна;
- 4) персуазивно-функціональна (створення переконливої картини кращого устрою світу);
- 5) делімітативна (відміну від іншого);
- 6) групо-виділена (змістовне і мовне забезпечення ідентичності) [Водак 2004, с. 181].

Е. І. Шейгал розуміє політичний дискурс як "будь-які мовленнєві утворення, предмет, адресат або зміст які належать до сфери політики. Н. А. Герасименко як «Сума виступу працює у певному паралінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів та переконань».

Деякі дослідники ставлять під сумнів існування явища політичного дискурсу. Вони вважають, що як такого немає яскравих особливостей оригінальності даного типу дискурсу, а граматичні та лексичні особливості, за якими ми визначаємо, що маємо справу з політичним дискурсом, не виходять за межі мовних особливостей цього політичного спілкування [Шейгал 2003].

Також в деяких роботах висловлюється думка, що політична мова характеризується особливим змістом, а не формою. Мова політики відрізняється лише наявністю невеликої кількості кліше та загальноприйнятих висловлювань. Інші вчені підкреслюють особливу структуру граматичної структури політичного мовлення, наприклад, саме наполягання на вживанні займенників ми, наші та безособові форми дієслова. Слід зазначити, що ці риси не властиві лише політичному спілкуванню. Різниця полягає лише у частоті їх використання.

Е. І. Шейгал визначила наступні функції політичного дискурсу:

1. Соціальний контроль (маніпулювання суспільною свідомістю).
2. Узаконення влади (пояснення її рішень).

3. Відтворення влади (зміцнення довіри до політичної системи).
4. Орієнтація населення на політичну реальність та створення необхідної політичної картини світу.
5. Соціальна солідарність (включення людини в суспільство в цілому або в певну соціальну групу).
6. Соціальна диференціація (функція, протилежна попередній: відчуження від певної соціальної групи, суспільства в цілому).
7. Агональна функція (рішення або навпаки провокує соціальні конфлікти).
8. Функція функції (мобілізація суспільства на певну діяльність, або заколисування його уваги) [Шейгал 2003, с. 177].

Виходячи з наведених даних можна зробити висновок, що є два основні наміри сучасного політичного дискурсу – це бажання маніпулювати суспільною свідомістю за допомогою сили, а також посилити бажання довіритися існуючій політичній системі та створити бажану політичну картину світу, впливаючи не тільки на інтелект, але і на емоції реципієнтів.

Проведене нами дослідження свідчить про те, що політичний дискурс – це складне за своєю структурою мовне явище, що інтегрує безліч екстралінгвістичних, прагмалінгвістичних і інших чинників. У зв'язку з цим когнітивний підхід до вивчення метафори, область дослідження якої не обмежується лише аналізом одиниць структури дискурсу, служить свого роду мостом до свідомості учасників політичної комунікації і його моделювання. Завдяки йому розкриваються когнітивні особливості вживання метафори як основної ментальної операції, властивою мисленню людини, спостерігається зв'язок і взаємозумовленість мови і мислення. Також відзначимо, що дослідження політичного дискурсу на основі теорії концептуальної метафори сприяють проведенню його більш детального аналізу і розширення галузі дослідження в майбутньому.

Як стверджувалося раніше у першому розділі, ми наблизилися до питання історії виникнення такого явища як метафора, розглянули її

характеристику як мовної частини та вивчили її види або типи, функції та елементи. Принагідно зазначимо, що метафора розглядається як засіб пізнання, структурування та пояснення дійсності. Метафора сприяє створенню образів, за допомогою котрих автор втілює власне унікальне бачення та зображення картин життя.

Другим завданням теоретичного розділу було розглядання такого феномену як «політичний дискурс». За твердженням Гаврилової, політичний дискурс – це актуальне використання мови в соціально-політичній сфері спілкування та, ширше, в публічній сфері спілкування. В цілому, як правило, політичний дискурс можна віднайти у таких текстах, політичні публікації, промови, передвиборні дебати та ін. Вагомий внесок у вивчення дискурсу зробив В. Карасика, який встановив соціальні інститути дискурсу, до яких ввійшли такі як політичний, діловий, науковий, педагогічний, медичний, військовий, спортивний, релігійний, правовий та інші види інституційного дискурсу.

В ході нашого дослідження ми зверталися до методології. Об'єктом дослідження у нашому дослідженні є метафора, як засіб мови, що виражає переносне значення. Предметом вивчення – лінгвокогнітивні та лінгвопрагматичні особливості функціонування метафори в іспанському політичному дискурсі, зафіксованих у мові іспаномовних засобів масової інформації (матеріали періодичних видань, всесвітня мережа Інтернет, соціальні мережі), офіційно-ділових і розмовних джерелах.

Вивчення когнітивної метафори здійснювалось у рамках лінгвокогнітивної парадигми в чотири етапи, на кожному з яких використовувалися лінгвістичні методи, що відповідають меті й завданням роботи. Насамперед зауважимо, що такий підхід наукових досліджень сформувався під впливом усвідомлення необхідності комплексного підходу до аналізу метафори, виходячи з мети і завдань нашого дослідження, нами

застосовувалися такі методи лінгвокогнітивного аналізу закономірностей і характерних ознак:

- *. описово-аналітичний* – при інвентаризації та систематизації
- *метод етимологічного аналізу* – для співвіднесення значення запозичення в мові-донорі й мові-реципієнті;

Комплексна методика дослідження потребувала створення плану поетапного опрацювання теоретичної літератури і матеріалу вибірки.

Так, на **першому етапі** формуються теоретичні засади наукової праці. Зроблено аналітичний огляд наукової літератури.

Другий етап передбачає формування корпусу політичних метафор із таких іспанських публіцистичних джерел як El País, El Mundo, ABC, El Diario та інші.

Використання методу кількісного аналізу на **третьому етапі** засвідчило, що з-поміж іспанських, які функціонують у сучасній пресі, більш за все зустрічаються метафори культурного характеру, які формують мовну картину іспанського світу.

Четвертий етап присвячується дослідженню функціонування метафори. Тут застосується функціонально-стилістичний аналіз, за яким виокремлюються функції метафори, що зумовлені прагматичними характеристиками текстів, де вони і функціонують, а саме: номінативна (культурна, соціальна), експресивна, емотивна, евфемістична, конспіративна, функція мовної економії, що демонструє високу прагматичну важливість і функціональність. На цьому етапі також використовується й метод контекстуального аналізу.

У наступному розділі нашого дослідження ми розглянемо як на практиці використовується когнітивна метафора у сучасному іспанському політичному дискурсі.

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОРИ У СУЧАСНОМУ ІСПАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Лінгвокогнітивна специфіка функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі

Зауважимо, що політична метафора виконує функцію вербального впливу, маніпуляції у політичній комунікації, тобто на політичних виступах, у політичних лозунгах, на банерах та у памфлетах. Вона допомагає:

- встановити основні засоби вираження оцінки у сучасному політичному тексті;
- виявити власну специфіку та специфіку прецедентних одиниць та визначити їх роль у політичних текстах;
- встановити будь-які лексичні зміни у контексті, які зобов'язані саме використуванню метафори.

Отож, у самій політичній метафорі лежить потенціал осягнення реальності, який базується на відношенні людини до світу, дає можливість відігравати провідну роль у пізнанні і є когнітивним ресурсом, який з одного боку є конституційною основою для певних наукових теорій і науки в цілому, а з іншого – є інноваційним напрямком для процесу пізнання людиною себе у довколишньому світі. Когнітивні аспекти метафори – це місток, який дає можливість подолати бар'єри, що виникають через нерозуміння та недостатню кількість необхідних знань, тому дослідження метафори через призму когнітивного підходу потребує нових підходів та ідей, адже політична метафора може стати небезпечним інструментом у "невмілих руках".

У ході дослідження були проаналізовані дебати між двома президентами політичних партій Іспанії PSOE та PP, які наробили багато

галасу [Elecciones electorales 20D, електронний ресурс]. Пабло Касадо, РР, звернув увагу на вирішені проблеми та прокоментував:

“...*quieren ser grandes, pero hacen política pequeña*”, маючи на увазі, що вжиті заходи не відповідають реальним можливостям партії опонента. На думку Касадо, PSOE робить замало, але позиціонує себе як сильна партія.

Згодом Педро Санчес, генеральний секретар соціалістичної партії, відповідає:

“*Juegos del Hambre del PP ya han comenzado*”, відсилаючись на книгу Сюзан Коллінз «Голодні ігри». Саме цим Санчес показує, що ситуація в партії опонента не стабільна, бо усім відомо, що у фантастичній книжці головні герої змагаються не на життя, а на смерть. Він додає:

“...*si ganamos los populares, ganan españoles*”. Педро Санчес порівнює політичну гонку з грою й запевняє – якщо переможе популярна партія, то переможе й сам народ Іспанії.

У свою чергу Касадо відповідає, що він вже зробив свій остаточний вибір і впевнено йтиме до кінця, де він хоче президентства, а не виконувати чийсь накази.

“*Ha ganado el futuro, ha perdido el pasado*”.

Санчес, не відступаючи ні на крок, додає до своєї промови:

“...*la mirada constante al pasado de la izquierda*”, де «лівою» він називає соціалістичну партію. Він указує на те, що вони постійно озираються у минуле. Пабло Санчес називає цей феномен “*síndrome de Stockholm*”.

Інший іспанський політик, Маріано Рахой, негативно звертається до президента “*bobo solemne*”, називаючи того пихатим дурнем. Але про себе він відказує, що він “*limpio como una patena*”. Рахой таким чином захищається від опонента, кажучи, що той чесний та відкритий до народу.

Евіта Перон, дружина 41-го президента Аргентини, у своїх промовах намагалася бути якомога ближче до народу.

“*Me duele en mi carne y arde en Mis nervios*” (В мене болить і тіло, і нерви). Єва наголошує на те, що вона настільки піклується за людство, що самостійно перейняла той біль, що він отримує від інших нечестивих властей.

“*Yo les dije mi corazón...*” (Я залишаю вам моє серце). Так Евіта зобразила свою відданість народу міста.

“*Soy una tranchera de este pueblo...*” (Я – траншея цього містечка). Жінка вважає себе людиною, що проклала шлях для свого народу у рідному місті, вела за собою.

В іншому виступі Евіта виявляє ознаки «боротьби» за людство.

“*...no permita a esos insectos levantar la mano contra Perón*” (не дозволити цим комахам підняти руки на Перон). Під комахами вона має на увазі керуючу владу Перону.

“*...estoy en la lucha...*” (я у боротьбі). Це не означає, що на даний момент вона сперечається з владою або відвойовує своє місто. Евіта каже про тривалий час, протягом якого вона бореться та буде боротися за свій народ.

“*El gobierno tiene la baraja, corta y da*”.

Дана метафора походить з гри у покер та означає, що у влади є можливість заволодіти та продовжити політичний шлях, користуючись наявністю своїх переваг.

“*...aunque estas escondan solamente el número de afiliados para una partida de póquer...*”

Знову ж таки, мова йдеться про карткову гру у покер, де партії мають можливість вплинути на політичне життя.

“*...pues estamos ante la partida de ping-pong española...*”

Дана метафора відноситься до гри у пінг-понг, де обидві політичні партії стикаються з незручностями під час «гри», намагаючись досягнути єдиної політичної угоди.

“*...será la segunda vez que un presidente andaluz tira la toalla..*”

На цей раз метафора відноситься до такого спорту як бокс та пояснює, що президент відмовляється від політичної кар'єри, як боксер відмовляється від спортивної після поразки.

Іншим матеріалом для дослідження послугував виступ голови іспанської опозиційної партії «Podemos» Пабло Іглесіаса [En Directo, електронний ресурс]. Політик прагне відповідати очікуванням виборців, показуючи, що він разом з народом. Оратор дає непряму оцінку діяльності своєї партії шляхом номінації її прихильників. Він характеризує іспанський народ як гідний та сміливий.

“Estamos orgullosos de esa gente. (Ми пишаємося цими людьми.) / “Veo aquí gente digna” (Я бачу тут гідних людей.)

Оратор зараховує себе до народу, пишається ним. А потім користується стратегією агітації та зазиває виборців, стверджуючи, що народу потрібні зміни.

“Un pueblo con voz de gigante que pide cambio... Vosotros sois la fuerza del cambio.” (Народ з голосом гіганта, який хоче змін... Ви і є сила змін.)

Іглесіас наголошує на тому, що народу Іспанії не потрібно багато для змін, бо в них є потужний голос, та самі вони – сила.

“..ese movimiento popular sin el cual cambio no será posible. A todos ellos les debemos un país y un futuro mejor.” (цей народний рух, без якого зміни неможливі. Їм ми повинні дати світле майбутнє.)

Оратор звертає увагу на те, що партія та він готові працювати заради кращого майбутнього іспанців. Він обіцяє гарні пенсії людям похилого віку, що страждають від тяжкої праці.

“Queremos un cambio que garantice las pensiones de los mayores, que se partieron la espalda trabajando” (Ми бажаємо змін, які гарантують пенсії тим, хто ломає спину працюючи.)

Пабло Іглесіас не забуває наголосити на проблеми, які усі відчують через уряд.

“Han querido humiliar a nuestro país.” (Вони хотіли познуватися над нашою країною.)

Де під країною розуміють усіх іспанців, над якими знущається уряд.

У рамках тактики ототожнення П. Іглесіас демонструє свої демократичні погляди.

“..nosotros estamos con la democracia

У результаті дослідження було сформовано власний погляд на те, які типи метафор та їх функції частіше за все використовуються у політичному дискурсі, а саме функція вербального впливу у дебатах та передвиборчих промовах і яке відображення знаходить метафора у сучасному іспанському політичному дискурсі та когнітивній лінгвістиці.

2.2 Лінгвопрагматичні особливості функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі

У ході нашої дослідницької роботи зустрічаються військовими, антропоморфними, соціоморфними та інші метафори, які виконують найрізноманітніші функції. Прагматична, номінативна, образотворча. Звичайно, велика частина спрямована на емоційне забарвлення і створення яскравих образів, але до всього іншого варто згадати і комунікативну. Наголосимо, що досі немає єдиної думки щодо функцій, які виконує метафора у дебатах. Стилiстично забарвлена мова політичної метафори відрізняється від нормативної наявністю лексики з вираженою конотацією. Функції є багатогранними, але однією з основних вважаємо вираження певного емоційного ставлення, яке залежить від мети висловлювання.

Найбільш повну характеристику метафори з погляду її функціонального навантаження втілює класифікація мовознавця М. Солодкого, яка охоплює максимальне функційне значення, враховуючи когерентну, дейктичну, номінативну, інвективну, психологічну, ідентифікаційну, експресивну й естетичну функції [Солодко 2014, с. 69-75]. Дослідник пропонує виокремити збагачувальну, диверсифікаційну, культурну, соціальну, експресивну, евфемістичну й поетичну функції.

Фактичний матеріал нашого дослідження свідчить про те, що метафори виконують різні функції, які тісно пов'язані між собою. Отже, до головних функцій належить: номінативна (культурна й соціальна), експресивна, тощо.

Метафора є самим типовим засобом експресії та емоцій для сучасного політичного тексту. Це допомагає тексту політичних компаній залишатись актуальними та цікавими для виборців. У самій політиці метафора виконує більш пізнавальну функцію, що може допомогти нам зрозуміти новий об'єкт дослідження. Також важливою функцією політичної метафори вважається аргументативна функція, що є засобом переконання у правильності тезисів або ідей. До сих пір існують люди, яких краще переконає саме метафорична аргументація, ніж будь-яка інша.

Метафору можна вважати найбільш вказівним ресурсом для зменшення складності концепцій, або переосмислення абстрактних реалій (*“romper la Constitución”, “rosario de casos”*), персоніфікуючи абстрактні сутності або адміністрації (*“España avanza con pie firme”, “el paro es el enemigo a batir”*), або структуруючи одну концепцію з точки зору іншої, щоб спростити її розуміння (*“la batalla contra el terrorismo”, “perder el tiempo”, etc.*) [PSOE, електронний ресурс].

Матеріалом для дослідження слугував виступ президента Аргентини К. Фернандес де Кіршнер в ході 69-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН вересня 2014 року, головні тези якого зачіпають актуальні світові проблеми, зокрема

тероризм і глобальну економічну кризу, а також вплив останньої на економіку Аргентини. З метою посилення образності мови і формування необхідних асоціацій у свідомості аудиторії, а також реалізації головного завдання - прихованого переконання слухачів, президент вдається до стилістичних засобів, серед яких значно виділяються метафоричні конструкції, що додають мові експресивність і образність і виконують при цьому цілий ряд важливих функцій, детальний розбір яких наведено нами далі. У промові президента Аргентини зустрічаються приклади орієнтаційної метафори на основі опозиції «верх-низ», виражені лексемою “*profundamente*”, за рахунок якої метафорична конструкція набуває велику образність і стає більш експресивним:

*«Por eso creo que es importante que reflexionemos **profundamente** acerca de estas cuestiones. - Тому я вважаю важливим ґрунтовно обміркувати ці питання».*

*«Tenemos también que **adentrarnos profundamente** en las causas que movilizan. - Також ми повинні ґрунтовно осмислити обставини, що вимагають дій».*

В останньому випадку ми спостерігаємо розгорнуту метафору, в якій ідея руху вниз виражається за допомогою двох лексичних одиниць - лексем “*profundamente*” - «глибоко» і “*adentrarse*” - «заглиблюватися», що надає метафорі більше експресії і підсилює вплив на аудиторію (реалізація комунікативної, прагматичної і образотворчої функцій).

Другий схожий приклад:

*«El Gobierno que **encabezó** el Presidente Kirchner fue el que más **profundizó** y el que más hizo por develar quiénes eran los verdaderos responsables (de los atentados). - Саме правительство Н. Кіршнера ґрунтовніше вивчило деталі і зробило більше інших, щоб встановити особи організаторів (терактів)».*

В даному випадку концептуальна метафора руху вниз передає ідею «Грунтовніше підійти до розгляду будь-якого питання» і вербалізується через дієслово “profundizar” - «поглибити».

Наведемо приклади «руху вгору» з позитивною конотацією:

*«Hayamos podido **arribar a ese marco regulatorio** de reestructuración de deudas soberanas para que a ningún otro país le pase lo que hoy le está pasando a la Argentina. - Нам вдалося **досягти цієї нормативної планки** реструктуризації державного боргу для того, щоб з жодною іншою країною не сталося того, що відбувається сьогодні з Аргентиною».*

*«Logramos **remontar el "default,"** logramos crecimiento social con inclusión, logramos desendeudarnos. - Нам вдалося **подолати «дефолт»**, ми досягли інклюзивного соціального зростання, нам вдалося **погасити заборгованість».***

Криза порівнюється з перешкодою, для подолання якої необхідно піднятися наверх.

При аналізі просторових метафор слід звернути увагу на концепт «середина». Так, за допомогою лексеми “en pleno” - «в самий розпал» тривалий економічна криза в Аргентині інтерпретується як проміжний етап у розвитку країни, хід якого складно передбачити:

*«**En pleno "default"** logramos desendeudarnos y hoy, además, tenemos un coeficiente de endeudamiento de los más bajos del mundo. - У **самий розпал «дефолту»** нам вдалося **погасити заборгованість**, і сьогодні, до всього іншого, наш відсоток заборгованості один з найнижчих в світі».*

Однією з найродючіших аналогій метафори у політичному дискурсі є подання політики або самого дискурсу як битви. Як бачимо, цими прикладами користуються як уряд, так і опозиція. Приклади цього типу можна класифікувати на три групи, залежно від посилення: економічна та соціальна битва, боротьба з тероризмом, політична боротьба.

*“Esta política económica dirigida a prestar servicio a la sociedad, tiene como objetivo fundamental, lo dijimos entonces y lo reiteramos ahora, generar empleo, **luchar contra el paro**”.* (Ця економічна політика, спрямована на надання послуг суспільству, має своєю основною метою, ми говорили це тоді і повторюємо зараз, створювати робочі місця, боротися з безробіттям.)

Одним із головних завдань є збільшення кількості робочих місць, боротьба з безробіттям.

*“Yo, Señor Presidente, he de reconocer, y lo hago muy gustoso en nombre de Coalición Popular, que nosotros no venimos a ninguna **pelea de gallos**”.* (Я, пане Президенте, повинен визнати, і я роблю це з великим задоволенням від імені Народної коаліції, що ми не прийшли до жодного півнячого бою.)

Оратор порівнює дії та слова президента з півнячим боєм, де тварини, частіш за все, дуже голосні і не ефективні.

*“Permítame decirle que el problema del **terrorismo** es un problema que **vencerá la sociedad** democrática con tenacidad, con decisión y con esfuerzo. Ya lo dije al principio de mi intervención, la **lucha** contra el terrorismo no es un problema de vísceras”.* (Дозвольте сказати вам, що проблема тероризму - це проблема, яку демократичне суспільство подолає завзято, рішуче та з зусиллями. Я вже говорив на початку свого виступу, боротьба з тероризмом не є проблемою нутрощів.)

Інший найпоширеніший метафоричний структурний каркас – це той, який розуміє здійснення політики як процес проектування та будівництва будівлі. Отже, метафоричні вислови, такі як *“sentar las bases”*, *“cimentar”* або *“caminar sobre escombros”*, пов'язані з цим метафоричним поняттям.

*“En Amsterdam se **sentaron las bases** para la imprescindible reforma institucional”.* (В Амстердамі були закладені основи суттєвої інституційної реформи.)

*“Este avance formidable hay que inscribirlo en el marco de los ideales que alentaron (...) una **paz sólida, cimentada en la justicia, la libertad y la prosperidad**”.* (Цей грізний прогрес повинен бути вписаний в рамки ідеалів, що заохочували (...) міцний мир, заснований на справедливості, свободі та процвітанні.)

*“Y es una realidad grave, porque no estamos hablando de corruptelas menores que surjan en los **pisos bajos de la Administración pública**”.* (І це серйозна реальність, оскільки ми не говоримо про незначну корупцію, яка виникає на нижніх поверхах державного управління.)

Усі зазначені приклади політичної метафори звертають увагу на серйозні наміри з боку політиків.

Якби нам довелося вибрати чітку вісь, навколо якої, як правило, обертаються дискурси, ми, безсумнівно, обрали б «проблеми» як найвизначніший елемент. Дебати щодо цих характеристик є ідеальним приводом для політичної опозиції виявити всі негативні аспекти сьогодення або навіть ті, що інтуїтивно мають місце. Ми змогли перевірити, що в політиці загальноприйнятим є визначення всього, що пов'язано з контекстом економічним чи соціально-політичним з точки зору метеорологічних явищ. Таким чином, метафоричне поняття *“El contexto es un clima”* практично лексикалізоване, і перед чутками про можливу кризу, або ще гірше, рецесію - політики розмовляють про *“temporal”* або *“tempestad”*, розглядаючи надію як *“vientos de cambio”*.

*“Se trata de ver qué podemos hacer unos por otros (...) por el pueblo español, esa sociedad tan seria que ha sobrevivido a tantas **tormentas históricas**”.* (Йдеться про те, щоб побачити, що ми можемо зробити один для одного (...) для іспанського народу, того серйозного суспільства, яке пережило стільки історичних бур.)

Під бурями ми можемо зрозуміти історичні події які призвели до одних чи інших змін у життях іспанського народу.

“Señalaba también mi preocupación por el clima de desasosiego social motivado por las denuncias de corrupción política que han aparecido en las últimas semanas”. (Він також вказав на мою стурбованість атмосферою соціальних заворушень, спричинених скаргами на політичну корупцію, що з'явилися протягом останніх тижнів.)

А під кліматом зображені почуття іспанців та соціальних протестів стосовно політичної корупції.

“Señor Aznar, los vientos de cambio soplan de nuevo en contra suya y de lo que usted representa”. (Пане Азнар, вітри змін дмухнуть проти вас і того, що ви представляєте.)

Оратор звертає увагу політика на те, що незабаром прийдуть зміни, і його сили та дії будуть не такими вагомими.

Для Лакоффа та Джонсона (1980) однією з найбільш часто повторюваних структурних метафор є *“El tiempo es dinero”*. Нам вдалося перевірити коріння цієї метафоричної концепції в парламентському дискурсі, але, залишаючи час осторонь, під час дебатів мир або майбутнє також піддаються кількісній оцінці, і їх можна *“comprar”* або *“vender”*. Давайте розглянемо приклади:

“Ya sabemos lo que vale su palabra. Aquí tiene la tribuna”. (Ми вже знаємо, чого варте його слово. Ось трибуна)

“Ha sido un tiempo ganado para la recuperación económica”. (Це був час, отриманий для відновлення економіки)

Тут йдеться мова про час, який «виграли» та який буде використаний для відновлення економічного положення у країні.

*“Así quedará claro que la **unidad no es una mordaza**, ni la **capa que oculta los errores del pasado**; ni la **excusa para eludir responsabilidades** ni un **cheque en blanco...**”* (Це дасть зрозуміти, що єдність - це не кляп і не плащ, який приховує минулі помилки; ні виправдання, щоб уникати відповідальності, ні порожній чек ...)

Оратор наголошує на єдності, якою нереально викрити помилки або хитрі схеми минулого, та виправданні, яке не врятує від відповідальності за сподіяне.

Оскільки Іспанія є прибережною країною, природно, що аналогії, пов'язані з плаванням, також користуються великою популярністю серед іспанських політиків. Таким чином, часто, незалежно від політичного знака, одні та інші називають уряд кораблем *“cambiar de rumbo”*, *“tirar por la borda”*, *“anclarse”*. Ми можемо побачити це на таких прикладах:

*“¿Cómo piensa **enderezarse el rumbo** a partir de ahora?”* (Як ви плануєте випрявлятися відтепер?)

*“Usted flota sobre **la coyuntura** y sobre el euro, y con la **mareas alta** todos los barcos flotan, pero le falta rumbo y carta de navegar”.* (Ви плаваєте на кон'юнктурі та на євро, а під час припливу всі човни плавають, але вам не вистачає курсу та діаграми для навігації.)

*“Porque la sociedad española no se merece que este esfuerzo de saneamiento vaya a ser **tirado por la borda**”.* (Оскільки іспанське суспільство не заслуговує на те, щоб цю санітарну діяльність було викинуто.)

Політик стверджує, що іспанський народ не заслуговує на погане відношення до себе і на те, щоб зусилля з санітарної діяльності не опинилися за бортом.

Оскільки здійснення політичної діяльності передбачає постійну роботу, аналогія, що нагадує державу як поле, є значною, яка може бути “*fértil*” або “*baldío*” і в якій необхідно “*sembrar para recoger*”.

“*Pasemos a la evolución general de la economía: una buena cosecha y una gran recuperación de la economía mundial*”. (Перейдемо до загальної еволюції економіки: хороший урожай та велике відновлення світової економіки)

Говорячи про гарний врожай, оратор звертає увагу виборців на дію, яка робота була виконана і, що вона має позитивний результат.

“*Hay algunos elementos que constituyen motivo de especial preocupación para el Gobierno. En primer lugar, los brotes de violencia que se han producido*”. (Є деякі елементи, які особливо турбують уряд. Перш за все, спалахи насильства, які мали місце)

“*La acción contra el contrabando ha producido frutos extraordinariamente positivos*”. (Акція проти контрабанди дала надзвичайно позитивні результати)

Робота над проблемою контрабанди дала свої плоди, певний результат.

У тій мірі, в якій інші метафоричні вирази структурного характеру, присутні в нашому корпусі, ми вирішили подати їх, поділяючи за метафоричним поняттям, яке вони виражають.

Проблема це бомба

“*Temas como la empresa del aluminio, que todo el mundo sabía que estaban a punto de estallar (...)*”. (Такі проблеми, як алюмінієва компанія, про яку всі знали, що вибухне (...))

“*Hace dos meses se impidió en esta Cámara que la misma interviniera para que no se desactivara la huelga*”. (Два місяці тому цьому Палаті було заборонено втручатися, щоб страйк не був деактивований)

Палаті міністрів заборонили будь-які втручання для того, щоб їхні дії не привезли до пробудження страйка.

“Hoy podemos ver que las explosiones que se están produciendo desde el punto de vista étnico (...) han agravado la situación”. (Сьогодні ми можемо побачити, що вибухи, що відбуваються з етнічної точки зору (...), погіршили ситуацію)

“Aquí hay bombas de relojería que irán estallando en los próximos meses y que tendrá que afrontar el Gobierno que venga”. (Тут є бомби сповільненої дії, які вибухнуть найближчими місяцями, і з урядом, який прийде, доведеться зіткнутися)

Політики звертають увагу на події, які можуть призвести до негативу, який порівнюють з новим урядом, що можливо прийде до влади.

“Esta es una bomba que nos puede estallar en las manos y están ustedes jugando peligrosamente con ella”. (Це бомба, яка може вибухнути в наших руках, і ви з нею небезпечно граєте)

Оратор попереджає – якщо зробити неправильний вибір, то це приведе до негативних наслідків у житті іспанців.

Політики часто описують проблеми та проблеми, з якими стикається країна, у фізіологічному плані, використовуючи медичні метафори, так що держава вважається своєрідним фізичним тілом, схильним до можливих захворювань, "симптоми" яких вони повинні контролюватися урядом, щоб своєчасно застосовувати вирішення проблем, що виникають.

Зауважте, що ця метафорична система не є виключною для структурованих метафор, оскільки у випадках, коли нація конкретно називається хворою людиною, буде більш оперативно класифікувати ці приклади в розділі персоніфікованих метафор. Наведені тут приклади

пов'язані з проблемами (розглядаються як «симптоми») та інструментами та випробуваннями для викорінення тих «зла», які впливають на батьківщину.

“En conclusión, estado de la nación, de pronóstico reservado, por no decir grave.” (Підбиваючи підсумки, стан нації, із стриманим прогнозом, не можна назвати позитивним.)

*“El Gobierno no puede ser el **hospital de los desastres económicos**.” (Уряд не може бути лікарнею для економічних катастроф.)*

*“Entiendo, por tanto, que el debate debe plantearse en un examen de lo que es la situación general de nuestro sistema político, un **examen del estado de la sociedad**.” (Тому я розумію, що дискусія повинна бути піднята під час вивчення загальної ситуації в нашій політичній системі, вивчення стану суспільства.)*

Політика – гра

Поряд із образом війни, інший класичний фрейм, що посилається на політику, - самими політиками - пов'язаний із полем гри. Розглядаючи це як змагання, ми можемо зрозуміти, що наші герої говорять про «правила гри», «хитрощі» або «гру на кілька карт».

*“En los errores cometidos, su Gobierno ha tenido todas las **bazas de la baraja**.” (Через допущені помилки ваш уряд мав усі хитрощі.)*

Під хитрощами маються на увазі козирі, що знаходяться в руках політиків, які керують суспільством.

*“Se ha roto una **regla de juego** que estaba vigente desde la Constitución.” (Правило гри, яке діяло після Конституції, було порушено.)*

*“Nosotros soportamos ahora que alguien ha **movido pieza** y somos el único país de la Unión que no tiene acreditación con un embajador en Cuba.” (Зараз ми підтримуємо те, що хтось перемістив фігуру, і ми єдина країна в Союзі, яка не має акредитації з послом на Кубі.)*

«Перемістити фігурку» (наприклад, у грі в шахи) зображує ситуацію, в якій політик вже зробив крок назустріч підтримці іншого депутата.

Майбутнє – це потяг.

*“Si el **tren comunitario** hubiera caminado, en el momento de nuestra integración a marcha lenta, un ligero crecimiento de nuestra velocidad nos hubiera facilitado el ponernos a su ritmo, por tanto, montar en él, pero ese tren está marchando a buen ritmo, y por ello nuestro esfuerzo por no quedar en la vía tiene que ser mayor”.* (Якби громадський поїзд йшов під час нашої інтеграції на повільній швидкості, незначне збільшення нашої швидкості полегшило б нам швидкість руху, отже, їхати на ньому, але цей поїзд рухається з хорошим темпом, і тому наші зусилля, щоб не залишитися в дорозі, повинні бути більшими)

Політик наголошує на тому, що якщо б прогрес їхньої з іспанським народом можна було порівняти зі швидкістю потяга, то вони можуть бути задоволеними, коли прикладається багато зусиль заради кращого майбутнього.

*“Para un país como el nuestro, cuyo signo más negativo históricamente ha sido el aislamiento, la **ocasión de tomar ese tren** (...) es tan importante que no se puede regatear ningún esfuerzo”.* (Для такої країни, як наша, найбільш негативним ознакою якої в історії була ізоляція, можливість сісти на цей потяг (...) настільки важлива, що не можна мешкатися)

Сісти у потяг або заскочити у нього говорить про те, що більше подібної можливості могли б і не бути. Потім країна могла пожалкувати, якщо б не зробила цього.

Світло і тінь

*“Despejadas algunas **sombras de dudas** (...) permítame que les haga algunas referencias que espero sean precisas y claras (...)”.* (З деякими

очищеними тінями сумнівів (...) дозвольте мені зробити кілька посилань, які, я сподіваюся, є точними та чіткими (...)

“*Como verá, Sr. González, cada luz puede tener su sombra*”. (Як ви побачите, пане Гонсалес, кожне світло може мати свою тінь.) 33

Обличчя монети

“*Libertad y seguridad son dos caras de la misma moneda*”. (Свобода та безпека – дві сторони однієї монети.)

Гарне і погане

“*En España vuelve a haber buenos y malos y ha resucitado el cantonalismo*”. (До Іспанії повертається добре і погане, і кантоналізм воскрес.)

Дискурс – пісня

“*Hemos oído hoy, de nuevo, un discurso agradable, una música simpática, con poca letra, una especie de tarareo que hemos apreciado mucho, pero quisiéramos mayores concesiones, más claros compromisos y cifras más exactas*”. (Сьогодні ми знову почули приємну промову, приємну музику, з кількома словами, якийсь гул, який ми дуже оцінили, але ми хотіли б отримати більші поступки, чіткіші зобов'язання та більші точні цифри)

Політик наголошує на тому, що у промови його супротивника немає ніякої конкретної інформації і що та схожа лише на гарну пісню, у якій мінімум сенсу.

Проблема – це бик

“*Tenemos que entrar al toro, en corto y por derecho. El toro está ahí, ese toro de Altamira, ese toro de Picasso, de Goya, en la inmensa, en la eterna plaza de nuestra España*”. (Ми повинні увійти до бика, швидко і одразу. Бик є

повсюди, бик з Альтаміри, бик з Пікасо, з Гої, в безмежжі, на вічній площі нашої Іспанії.)

Увійти до бика в загін і зустрітися віч-на-віч з ним – є небезпека, яка оточує іспанця по всій країні.

*“Al final, usted ha venido a echar un **capotazo oratorio** sobre los acontecimientos, como quien confía que tras este debate todas sus pesadumbres se desvanezcan”.* (Врешті-решт, ви прийшли, щоб переказати події ораторським мистецтвом, оскільки той, хто вірить, що після цих дебатів усі ваші жалі зникнуть.)

“Capotazo” – прийом з мисом, який застосовують під час боротьби з биком. Але політик так вміло користується своїм мисом, ораторським мистецтвом, що в нього вдається переконати людину повірити у зміни на краще.

Мешканець міста – це боксер

*“El ciudadano, como el **boxeador**, quizás no sabe quién le pega, pero sabe que le están pegando”.* (Громадянин, як і боксер, може не знати, хто його б'є, але він знає, що вони його б'ють)

Громадяни Іспанії зображені як боксери на рингу, які прагнуть перемоги, але не завжди вони бачать, хто їх б'є та відтягує зміни.

*“Los estudiantes decían que **habían dejado K.O. al Ministro**”.* (Студенти сказали, що залишили К.О. міністру)

Тут студенти відправляють міністра у нокаут, яким ілюструють можливу відставку або зменшення інтересу до політика.

Ризикове рішення – стрибок у невідоме

*“Mucho nos tememos que en más de un aspecto el cambio ha terminado en el continuismo, o en **el salto al vacío**”.* (Ми побоюємося, що більш ніж в одному аспекті зміни закінчилися безперервністю або стрибком у порожнечу)

Дефіцит – річка

*“El esfuerzo de **contención del déficit** hay que hacerlo en dos tiempos”.* (Зусилля, спрямовані на стримування дефіциту, повинні здійснюватися у два етапи)

Обмін – притока

*“En eso estamos trabajando para intentar mantener ese **flujo de relaciones comerciales**”.* (Ми працюємо над цим, щоб спробувати зберегти цей потік ділових відносин)

Тероризм – пожежа

*“En el fenómeno de la garantía de las libertades seguimos soportando el **zarrazo del terrorismo**”.* (У феномені гарантії свобод ми продовжуємо терпіти удар тероризму)

Зміни – це танці

*“Sin tener en cuenta el **baile de siglas**, las preferencias electorales de los ciudadanos se han venido articulando en torno a cuatro opciones políticas (...)”.* (Без урахування танцю аббревіатури, виборчі уподобання громадян були сформульовані навколо чотирьох політичних варіантів (...))

Світ – це ваза

*“Ningún país, por muy poderoso que sea, tiene hoy capacidad para **moldear el mundo de acuerdo con sus propios criterios**”.* (Жодна країна, якою б потужною вона не була, сьогодні не здатна формувати світ за власними критеріями)

Пригода – це відмова

“Evidentemente, ahora no se habla de otra fase [se refiere a la concertación], ahora se busca otra **coartada**”. (Очевидно, що зараз немає мови про іншу фазу [він посилається на угоду], зараз шукається чергове алібі) 47

Забуття – засудження

“Ustedes han **condenado** hoy sin esperanza **al campo español**”. (Ви сьогодні безнадійно засудили іспанське село)

Країна – пташеня, що щойно народився

“Cada vez que **este país ha salido del cascarón** se ha abierto al exterior ha dado pasos de gigante, pero es obligación del Gobierno **poner el trampolín** para ese salto”. (Кожного разу, коли ця країна вилуплюється, вона відкривається за кордоном, робить гігантські кроки, але уряд зобов'язаний встановити плацдарм для цього стрибка)

Рішення – це рецепт

“Si eso fuera así (...) sin duda alguna tendríamos ahora una **receta** universalmente admitida”. (Якби це було так (...) без сумніву, ми б тепер мали загально визнаний рецепт)

Смерть – це співрозмовник

“Señorías, no se puede **hablar con la muerte**”. (Пані, ви не можете говорити зі смертю)

Політичне рішення – це патч

“Usted pudo hacer la **modernización** definitiva de este país (...) y todo ha quedado en un **pequeño remiendo**”. (Ви змогли здійснити остаточну модернізацію цієї країни (...), і все залишилось невеликим патчем)

Планувати – малювати

“Se diría que usted **dibuja esos nuevos horizontes** casi sin otra intención que la de que los españoles sigan ejercitándose en la virtud de la paciencia”.

(Здавалося б, ви малюєте ці нові горизонти майже з іншим наміром, окрім того, що іспанці продовжують проявляти силу терпіння.)

Неекспертна особа – учень відьмака

“Su responsable de economía (...) ha resultado al final no ser más que un aprendiz de brujo al que le están sonando ya todas las alarmas”. (Її керівник економіки (...) виявився не більше, ніж чаклунським підмайстром, якому всі тривоги вже дзвонять)

Економічна діра – це чорна діра

“¿A quién va a convencer de que serán capaces de controlar el gasto público cuando en los años que recaudaban mucho más de lo previsto generaron unos agujeros negros en el Insalud y en el INEM que superan el billón de pesetas?” (Хто збирається переконати, що вони зможуть контролювати державні витрати, коли за роки, коли вони зібрали набагато більше, ніж очікувалося, утворили чорні діри в Інсалуді та INEM, які перевищували мільярд песет?)

Дискурс – це оповідання (а жанр – його тон)

“Señor Presidente del Gobierno, esta tarde, después de la novela rosa de la mañana, no voy a continuar con la novela negra, aunque me gustan, sino con la novela social, con algunos tintes negros, como el negro del chapapote, el negro del luto de la guerra de Irak o el negro del dinero negro”. (Пане Президенте Уряду, сьогодні в другій половині дня, після роману про троянди вранці, я не збираюся продовжувати кримінальний роман, хоча вони мені подобаються, але з соціальним романом, з деякими чорними відтінками, такими як чорний від шапаноту, чорний від трауру війни в Іраку або чорні гроші)

Дискурс – це кіно

“¿Esto es una película a tiro fijo donde todo está diseñado?” (Це фіксований фільм, де все розроблено?)

Дискурс – це річка

*“En su intervención, **ha ido desembocando** en considerar a la gran mayoría de esta Cámara dentro de los enemigos de España”. (En su intervención, **ha ido desembocando** en considerar a la gran mayoría de esta Cámara dentro de los enemigos de España)*

Ситуація – пейзаж

*“**Vamos a ver el paisaje**”. (Подивимось на краєвид)*

Майбутнє – світ

*“(…) Para que todos los españoles pudieran saludar jubilosos a todas las auroras que quieran despegar **sus párpados** sobre el cielo de España”. (….) Щоб усі іспанці могли з радістю привітати всі полярні сяйва, які хочуть засяяти на повіках Іспанії)*

Перевибори – це розширення (продовження)

*“Convocó usted elecciones en plena crisis económica (...) y los ciudadanos, bien es cierto que le concedieron una **prórroga** confiando en un cambio de política y actitudes, ¿y para qué ha servido? **Ha dilapidado usted su confianza, ha perdido el tiempo.**” (Ви призначили вибори в середині економічної кризи (...) та громадяни, це правда, що вони дали вам продовження, довіряючи зміні політики та ставлення, і для чого це було? Ви витратили свою впевненість, ви витратили час)*

Корупція – є вир

*“Tan sólo diez días después de aquel Debate, el señor Roldán (...) se daba a la fuga (...) su Ministro del Interior, señor Asunción, dimitía (...), el señor Rubio ingresaba en prisión (...). Añada usted a esta **vorágine** el caso GAL y súmele el caso y el escándalo de los fondos reservados”. (Лише через десять днів після цих дебатів пан Ролдан (...) втік (...), його міністр внутрішніх справ пан Асунсьйон подав у відставку (...), пан Рубіо потрапив до в'язниці (...).*

Додайте до цього виху справу GAL та додайте справу та скандал із зарезервованими коштами)

Ризик, підприємство, невинність – це тінь

“El riesgo, la desconfianza y la incertidumbre le apoyarán como sombra de la que no podrá desprenderse”. (Ризик, недовіра та невизначеність підтримають вас як тінь, від якої ви не зможете відірватися)

Європа та США – це два полюси

“De la próxima cumbre de la Alianza Atlántica saldrá confirmado también ese vínculo entre Europa y los Estados Unidos, los dos polos del mundo occidental.” (Наступний саміт Атлантичного союзу також підтвердить зв'язок між Європою та США, двома полюсами західного світу.)

Ми знаємо, що під полюсами розуміється саме географічні полюси, тоді як політик Хосе Азнар під полюсами пояснює 2 різні частини світу.

Зловживати чимось – спалити це

“El Emperador Nerón, para distraer al pueblo romano, prendió fuego a la ciudad. Usted, señor Aznar, como no tiene ninguna Roma a mano, cada vez tiene más lejos a Madrid, y, a falta de ciudad a la que prender fuego, quema a sus ministros para que el humo oculte sus problemas”. (Імператор Нерон, щоб відволікти римський народ, підпалив місто. Ви, пане Азнар, оскільки у вас немає Риму під рукою, у вас є Мадрид все далі і далі, і, за відсутності міста, яке можна підпалити, ви спалюєте своїх міністрів так, щоб дим приховував ваші проблеми)

Злочини – це сміття

“Un año después de negarme en este Parlamento que hubiera un grave problema de inseguridad ciudadana en nuestro país, le escuchamos decir, con una de sus típicas bravuconadas, que iba a barrer las calles de delincuentes”. (Через рік після відмови мені в цьому парламенті в тому, що в нашій країні існує

серйозна проблема незахищеності громадян, ми почули, як він одним із своїх типових бравадів сказав, що він збирається підмітати вулиці злочинців) 66

Урна – суддя

“*Naturalmente, tenían que ser las urnas las que sentenciasen aquello que usted deseaba y que usted anhelaba*”. (Природно, це повинні були бути урни, які засуджували те, що ти хотів і те, чого ти тужив)

Претензія – козир

“*Negaron ustedes que pudiera producirse un efecto llamada y mire por donde tenía razón, no ha sido un efecto llamada, ha sido un auténtico trompetazo*”. (Ви заперечували, що може бути створений ефект дзвінка, і подивіться, де я мав рацію, це був не ефект виклику, це справжній вибух) 68

Проблема – це гаряча картопля

“*Traslada la patata caliente a la Conferencia de Presidentes para que sean ellos quienes digan no al señor Maragall*”. (Передайте гарячу картоплю на Конференцію президентів, щоб вони були тими, хто сказав "ні" пану Мараголу)

Втрачати розум (голову)

“*Con uno de nosotros dos que pierda la cabeza ya es bastante, no pida que la perdamos todos*”. (Коли одного з нас двох розуму досить, не просить, щоб ми всі це втратили)

Не перейматися проблемами – піти на сієсту

“*Tercero, se echa la siesta, es decir, abandona el problema porque tiene que atender otras cosas tales como enredar la Constitución o perseguir al PP*”. (По-третє, він дрімає, тобто він відмовляється від проблеми, тому що повинен зважати на інші речі, такі як заплутування Конституції або переслідування РР)

Оратор звертає увагу, що політик відпочиває і закриває очі на існуючі проблеми у іспанському світі.

Договір з націоналістами – викрадення

“El señor Zapatero vive cautivo de los nacionalistas”. (Пан Сапате́ро живе в полоні націоналістів)

Економити – затягувати пасок

*“Usted (...) no ha tenido que **apretar el cinturón** a los españoles para entrar en el euro a la primera”.* (Вам (...) не доводилося стягувати пояс іспанцям, щоб ввести євро в перший раз)

Усім нам знайомі скрутні становища у житті, коли інколи доводилося економити, а саме «затягувати пасок».

Політика – це малюнок

*“Hay que **trazar una línea nítida** entre la barbarie y la paz, entre el imperio del terror y el imperio de la ley”.* (Потрібно провести чітку межу між варварством і миром, між імперією терору і верховенством права) 74

Переговори – слизький терен

*“Este es un **terreno** que ha dejado muy resbaladizo, plagado de ambigüedades y malentendidos”.* (Це місцевість, яка залишилася дуже слизькою, пронизаною двозначністю та непорозумінням)

Переговори – нелегка справа, які інколи призводить не до того, к чому йшли політики.

Отже, у другому розділі нашої дослідницької роботи ми проаналізували 100 політичних метафор і були переконані, що політичні метафори є популярними засобами створення виразності й експресивності політичних текстів. Також треба відмітити, що метафора може розглядатися як окрема сфера концепту політичної культури, що має власне відображення на

світосприйняття реципієнтів. Шляхом використання метафори у сучасному політичному дискурсі, політики ототожнюють політичну силу з очікуваннями народу, а себе – з партійним блоком та його цілями.

ВИСНОВКИ

Отже, у першому теоретичному розділі нашої дослідницької роботи ми ознайомилися з історією виникнення такого явища як метафора, розглянули її характеристику та функції. Також ми дізналися, що метафора розглядається як засіб пізнання, структурування та пояснення дійсності. Метафора сприяє створенню образів, за допомогою котрих автор втілює власне унікальне бачення та зображення картин життя. Метафора є одним із засобів породження нового знання. Метафору вважали способом створення нового значення, однак, механізми роботи метафори не були глибоко досліджені. Використання метафор у пізнанні світу – це один з найбільш успішних інструментів, оскільки метафоризація є засобом формування моделі, в якій цей елемент представлено більш зрозуміло.

Метафора дійсно необхідна для формування у читача (слухача) образного уявлення про явища, які відбуваються в світі. Також слід зазначити, що поряд з виразними засобами мови та стилістичними прийомами метафора відрізняється особливою експресивністю, так як володіє необмеженими можливостями в зближенні, а найчастіше в несподіваному уподібненні самих різних предметів і явищ, що дозволяє повному осмислити предмет. Асоціативний образ формується в результаті несподіваного поєднання далеких понять. Тому він характеризується підвищеною метафоричністю і суб'єктивністю, що важливо не тільки в художньому прояві, але також і в політичному. Асоціативний образ виникає на інтенсивному виявленні додаткових, як би необов'язкових, ненавмисних зв'язків. Саме такі додаткові зв'язку (часто цілий ланцюжок зв'язків) надають асоціативному образу оригінальну авторську неповторність. Метафора допомагає розкрити, оголити внутрішню природу якогось явища, предмета або аспекту буття, допомагає активізувати увагу читача.

Таким чином, зупинившись на основних положеннях когнітивної теорії метафори, можна зробити висновок, що з розвитком когнітивної лінгвістики метафора посідає провідне місце в її дослідженнях. Цей факт не в випадковим: вивчення метафори доводить її причетність до процесів

мислення, здобуття, переробки, передачі інформації. Метафора безпосередньо пов'язана з досвідом певного колективу, народу; саме в ній, починаючи з найдавніших часів, втілені думки людей щодо навколишньої дійсності. Метафора є засобом номінації, будучи основою аналогічного мислення. Розглядаючи метафори іспанської мови, можна осягнути культури іспанського етносу, прослідити її становлення, розвиток у часі. Когнітивна теорія досліджує метафору як засіб концептуалізації дійсності, як основну ментальну операцію, що поєднує різні понятійні сфери для пояснення, характеристизації, пізнання однієї за допомогою іншої. З метою дослідження метафорики когнітивна теорія пропонує аналіз концептуальних метафор мови, розглядаючи їхню структуру, або метафоричних моделей, які становлять набір метафор з однієї понятійної області для розгорнутого зображення, пояснення певного явища іншої понятійної області.

Другою важливою складовою нашого дослідження стало поняття дискурсу. А саме – політичного дискурсу. Він являє собою феномен, який має ряд параметрів та складних характеристик. Вчені звертають увагу на визначення та класифікацію політичної лексики. Політичний дискурс – поняття складне й багатогранне. Ним визначають і мовну практику, і соціальну реальність. Усвідомлюючи символічну функцію мови, політичний дискурс досліджують психологи й лінгвісти, філософи та культурологи, історики й семіотики, проте власне політичній науці бракує наукових розвідок, присвячених цій темі – як саме політичний дискурс можуть аналізувати політологи, залишається нерозкритим у вітчизняній науці.

Політичний дискурс вивчають з погляду різних наук, і спричинене це лінгвістичним переворотом, що відбувся в другій половині XX ст. Тоді виник цілий спектр нових напрямів і методів дослідження мовного спілкування, які вплинули на вивчення мовної комунікації, що відбувалося в межах антропології, культурології, естетики, семіотики і герменевтики, кібернетика, нейропсихології, різних напрямів психології та філософії, соціології тощо. І

кожен з цих напрямів напрацював власні методи аналізу, свій понятійний апарат. Тобто, політичний дискурс став об'єктом міждисциплінарного дослідження, методологія яких перетинається та доповнює одна одну.

Основним методом дослідження політичної науки став дискурс-аналіз. Офіційно його розробили в середині ХХ ст., і позначав він спосіб досліджувати мовленнєву практику, систему знаків і символів, наділених специфічним значенням, що здатне впливати на свідомість і поведінку суспільств, яке існує в темпоральних і просторових межах. Теун ван Дейк зазначив, що дискурс-аналіз є методом, а, радше, областю наукової практики, міждисциплінарним проектом, поширеним у всіх гуманітарних і соціальних науках. Така міждисциплінарна природа політичного дискурсу є підставою для його дослідження в межах політичної науки, що розширить його розуміння та з його допомогою доповнить розуміння політичної реальності в сучасному світі.

Політичний дискурс, як різновид дискурсу, має низку особливостей, які пов'язані із специфікою та особливостями політичної діяльності та політики в цілому. Цей тип дискурсу спрямований на досягнення політичних цілей, які в переважній більшості пов'язані з питаннями влади, за допомогою маніпулятивних прийомів політичної пропаганди; має різні форми представлення: вузьку (публічні виступи політиків) та широку, яка охоплює всі мовні висловлювання, в яких іде мова про політику. Цей тип дискурсу зорієнтований на свідомість громадськості, адже, згідно з думкою французького філософа, політика – це ще не все, але вона у всьому, тому політичний дискурс є достатньо небезпечним інструментом впливу, оскільки неучасть у політиці не звільняє людей від її наслідків.

Специфіка політичного дискурсу як системи визначає специфіку політичного тексту, якому притаманний не експліцитний смисл. Це і є основною причиною частого використання метафор у політичному дискурсі. Оскільки на мову політичного дискурсу покладено визначальну роль

формування громадської думки, то ця мова повинна бути принаймні зрозумілою та достатньо легкою для сприйняття широким загалом людей всіх прошарків населення, які до того ж володіють різним багажем знань про світ у цілому. Метафора поєднує різноманітний життєвий досвід із загальновідомими істинами і, таким чином, спрощує розуміння та сприйняття різних політичних та економічних подій та явищ.

Метафору все частіше розглядають як ключ до розуміння основ мислення і процесів створення бачення світу, його універсальний образ: людина не стільки відкриває певні подібності, а власне створює його. Акт метафоричної творчості лежить в основі багатьох семантичних процесів: поява нових значень та їх нюансів, розвиток емоційно-експресивної лексики. Без метафори не існували б лексики "невидимих світів" – внутрішнього життя людини. Створюючи образ і апелюючи до уявлення, метафора породжує смисл, який сприймає розум.

Отож, у самій політичній метафорі лежить потенціал досягнення реальності, який базується на відношенні людини до світу, дає можливість відігравати провідну роль у пізнанні і є когнітивним ресурсом, який з одного боку є конституційною основою для певних наукових теорій і науки в цілому, а з іншого – є інноваційним напрямком для процесу пізнання людиною себе у довколишньому світі. Когнітивні аспекти метафори – це місток, який дає можливість подолати бар'єри, що виникають через нерозуміння та недостатню кількість необхідних знань, тому дослідження метафори через призму когнітивного підходу потребує нових підходів та ідей, адже політична метафора може стати небезпечним інструментом у «невмілих руках».

На підставі значної бази даних контекстуальних прикладів із сучасних іспаномовних джерел у цьому дослідженні представлені головні функції метафори у політичному дискурсі, а саме - когерентна, дейктична, номінативна, психологічна, ідентифікаційна, експресивна й естетична функції.

Перспективи подальшого дослідження лінгвокогнітивного та прагматичного аспектів метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі вбачаємо у систематизації існуючих вчень та праць стосовно лінгвістичних аспектів метафори у політичному дискурсі.

Окреслені основні функції політичного дискурсу, до яких належать – маніпулятивна, функція переконання, інформативна, аргументативна, створення картин кращого майбутнього та функція конструювання мовленнєвої реальності. Ми поділяємо думку багатьох сучасних українських та зарубіжних учених, котрі вважають інструментальну функцію однією з найважливіших, адже саме вона є функцією боротьби за владу, заволодіння нею та її збереження. Також було досліджено тлумачення терміну «політична мова» українськими та зарубіжними вченими. Здійснивши аналіз значної кількості літературних джерел з цього питання, вважаємо, що на даний момент не існує достатньо підстав виокремлювати таке поняття, як окрему дисципліну, а скоріше варто трактувати його як субдисципліну. Таким чином, можемо зробити висновок, що незважаючи на численні праці у сфері дослідження політичного дискурсу, цей вид дискурсу все ще потребує ґрунтовного аналізу. Дане питання є надзвичайно актуальним, адже розуміння дискурсу має велике значення, оскільки воно стосується не тільки міжкультурного спілкування, але й допомагає орієнтуватися в інформаційному потоці.

Вербальний імідж політичного лідера як мовної особистості являє собою трирівневу структуру, яка надає безпосередній вплив на статус дискурсу, дискурсоутворюючі властивості якого переломлюються через універсальні дискурсивні характеристики, етнокультурні та загальнонаціональні параметри, а також індивідуально-особистісні якості мовної особистості лідера. Переважання засобів моделювання езопової мовної особистості пояснюється національно-культурними характеристиками іспанського народу. Однак звернення до соціоцентричного типу мовної

особистості представлено у владному дискурсі також досить широко і призводить до єднання з адресатом і дискурсивної оформлення точки зору всієї партії. Поєднання егоцентричного і соціоцентричного типів збільшує впливає ефект дискурсу як на внутрішнього, так і на зовнішнього адресата.

У ході нашої дослідницької праці було виявлено, що єдиного розуміння «політичного дискурсу» не існує. Дослідники навіть пропонують не намагатися дати визначення тому, що вже й так одержало трактування, здобуло визнання та закріпилося в різних галузях наукового знання. Таким, що не потребує доведення, є один безспірний факт – дискурс – це складна комунікативна подія, яка не може відбуватися поза соціально-культурним і політичним контекстом. Це "мова, занурена у життя" (Н. Арутюнова). Так, російський дослідник А. П. Чудинов пропонує до політичного дискурсу включати всі існуючі у свідомості оратора та слухача (який пише і читає) компоненти, здатні впливати на творення і сприйняття мови: інші тексти, зміст яких враховується автором і адресатом даного тексту, політичні погляди автора і його завдання у створенні тексту, політичну ситуацію, в якій створюється і «живе» даний текст, репутацію видання, в якому він публікується. На створення тексту та на адресата впливають мовні, культурні, соціально-економічні, політичні, національні та інші чинники. Якщо текст – це поняття власне лінгвістичне, то дискурс – лінгвосоціальне, яке повинне досліджуватися лінгвокультурологією, соціолінгвістикою або політичною лінгвістикою.

Аналізувати політичний дискурс можна з погляду політичної лінгвістики і з позицій дискурсивного аналізу. Політична лінгвістика є частиною політичної філології, наука про співвідношення властивостей дискурсу з такими концептами, як «влада», «вплив» та «авторитет». Політична лінгвістика, на думку вченого, повинна досліджувати мікрорівень дискурсу: синтактику, семантику й прагматику політичних дискурсів, їх інсценування та інтерпретацію, порівнювати політичну мову

з повсякденною. Проте з цього визначення випливає розуміння політичного дискурсу лише як мовної дії суб'єктів політики, що не відповідає загальноприйнятому його розумінню як певної віртуальної реальності, в якій опиняється спільнота, об'єднана спільним політичним і культурним простором.

Для дослідження політичного дискурсу потрібна специфічна методологія. Предмет дослідження зумовив необхідність послуговуватися міждисциплінарним підходом, який поєднує елементи політичного критичного та дескриптивного дискурс-аналізу, теорію дискурсу й політичної комунікації, структурної та критичної лінгвістики, що аналізують механізми перетворення мови в інструмент влади; семіотики, яка вивчає символи та їхню природу; семантики – науки про значення символів і знаків; лінгвістики тексту, критичного та дескриптивного дискурс-аналізу, які використовують, передусім, метод контент-аналізу, а також описовий, порівняльний, історичний, структурний методи. На підставі такого поєднання виникає можливість сформулювати оптимальний підхід до вивчення інституційного політичного дискурсу з погляду його дуалістичності: поєднання елементів фаховості та масовості в мові політиків.

Адресантом політичного тексту є офіційні уповноважені особи, які виступають від імені держави, партій, осіб, які виконують функції представників народу, а також офіційні засоби масової інформації, серед яких урядові видання, парламентські вісники, офіційні сайти органів державної влади тощо. Проте особа автора політичного тексту присутня в ньому у вигляді стилю, що відображається в лаконічності чи песимістичності настрою, ефектах протиставлення чи моделювання, а також у зверненні до комічного або трагічного. Стилем визначається настрій, з яким сприйматимуть текст у суспільстві.

Певні невідповідності в стилі політичного тексту можуть указувати на зміну політичних реалій. Такими є поступове зниження демократичних почуттів, наростання кризи тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акопова Д. Р. Политический текст: понятие и жанровая специфика. Гамбов. 2014. С. 13.
2. Алтунян А. Г. Анализ политических текстов: Учебное пособие. Москва: Университетская книга. *Логос*. 2006. 384 с.
3. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс. Теория метафоры . Москва. *Прогресс*. 1990. С. 5–32.
4. Арутюнова Н. Д. Метафора. *Лингвистический энциклопедический словарь*. Москва: Сов. Энциклопедия, 1990. С. 296–297.
5. Балашова Л. В. Политический 2012 год в зеркале концептуальной метафоры. Саратов. 2013. С. 12-14.
6. Безценная Ж. П. Роль метафоры в политическом дискурсе. 2006. С. 2.
7. Будаев Э. В., Чудинов А. П. Современная политическая лингвистика. Екатеринбург, 2006. С. 9-15.
8. Будаев Э. В., Чудинов А. П. Метафора в политическом интердискурсе. Екатеринбург. 2006. 215 с.
9. Будаев Э. В., Чудинов А. П. Зарубежная политическая метафорология. Екатеринбург. 2008. 248 с.
10. Водак, Р. Посередництво між дискурсом та суспільством: оцінка когнітивних підходів. Р. Водак. Дискурс та суспільство. 2006. С. 181.
11. Гаврилова М. В. Лингвистический анализ политического дискурса // Политический анализ. Доклады эмпирических политических СПбГУ. 2002. Вып. 3. С. 88-108.
12. Гажева І. Д. Ономазіологічний підхід до метафори у контексті зміни лінгвістичних парадигм // Семантика мови і тексту: Матеріали V Міжнародної наукової конференції. 1996. С. 42-43.
13. Гак В. Г. Метафора. Універсальне та специфічне. Москва, 1988. 11 с.
14. Гонта И. А. Структурные и семантические особенности композит-метафор в американском сленге. 2000. 194 с.
15. Еромоленко Г. А. Метафора в языке философии. Краснодар. 2001. 22 с.

- 16.Зарецкая Е. Н. Риторика. Теория и практика речевой коммуникации / Зарецкая Е. Н. Санкт-Петербург. 1998. 345 с.
- 17.Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків: Фоліо. 2004. 540 с.
- 18.Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград. 2002. 477 с.
- 19.Кльосова О. І. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу. Київ. 2009. С. 21.
- 20.Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике. Москва. 2000. С. 5–13.
- 21.Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон // Теория метифоры. Москва. 1990. С. 387–415.
- 22.Ларионова М. В. Язык и политика в коммуникативном пространстве испанского политического дискурса. 2010. С. 215-219.
- 23.Ларионова М. В. Россия и Испания в зеркале газетно- публицистического дискурса: метафоры и стереотипы. 2012. С. 1-7.
- 24.Маслова В. А. Политический дискурс: языковые игры или игры в слова. Витебск. С. 43-47.
- 25.Пименова М.В. Политическая концептуальная система. Политическая лингвистика. 2010. С. 47–57.
- 26.Серио П. Квадратура смысла. Французская школа анализа дискурса. Пер. с фр. и португ. Москва. 1999. 416 с.
- 27.Смирнова И. В. Программа политической партии в системе текстов политического дискурса в её персуазивное воздействие на избирателя. Москва. 2004. С. 3-8. Московский государственный институт международных отношений МИД России Москва. С. 270-274.
- 28.Тен ван Дейк. Язык. Познание. Коммуникация. Пер. с англ. Москва. 1989. 256 с.

- 29.Хасуева М. Х. Метафорические тактики стратегии суггестии в медиатекстах политического дискурса. Грозный. 2004. С. 177-187.
- 30.Хохлачева И. В. Политическая метафора как один из способов языковой манипуляции. Томск. 2017. 7 с.
- 31.Чадюк О.М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» Київ. 2005. 20 с.
- 32.Чернявская В.Е. Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия: учебное пособие. 2014. 185 с.
- 33.Чудинов А.П. Метафорическая мозаика в современной политической коммуникации. Екатеринбург. 2003. 248 с.
- 34.Чудинов А.П. Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры. Екатеринбург. 2001. 238 с.
- 35.Якобсон Р. Два аспекта языка и два типа афатических нарушений. // Теория метафоры: Сборник: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.1990. С. 110-132.
- 36.Abdullah Al. Amar. La politica es un juego: un analisis de la metáfora política en la prensa española // Universidad de Jordania. 2014. P. 233-248.
- 37.Dorde Cuvardic García. La metáfora en el discurso político. P. 61-71.
- 38.Felipe González, en op. cit., IV Legislatura, nº 98. 1991. P. 4817a.
- 39.Francisco José Sánchez García. Usos metafóricos del lenguaje político español. La metáfora estructural en los debates sobre el estado de la nación // Universidad de Granada. P. 989-1003.
- 40.García-Tizón, en op. cit., III Legislatura, nº 31. 198. P. 1760b.
- 41.Gaspar Llamazares, en op. cit., VII Legislatura, nº 265. 2003. P. 13802a.
- 42.Héctor Ghiretti. La metáfora en el pensamiento político. Una exploración // Universidad nacional de Cuyo. 2008. 12 p.
- 43.Inés Olza Moreno. Metáfora y argumentación en el lenguaje político y la prensa españoles / Universidad de Navarra. 2005. P. 213-242.
- 44.José María Aznar, en op. cit., IV Legislatura, nº 175. 1992. P. 8604a.

45. José Luis Rodríguez Zapatero, en op. cit., VIII Legislatura, nº 88. 2005. P. 4351a.
46. Julio Anguita, en op. cit., IV Legislatura, nº 175. 1992. P. 8650b.
47. Miquel Roca i Junyent, en op. cit., II Legislatura, nº 55. 1983. p. 2657a.
48. Ortiz González, en op. cit., II Legislatura, nº 55. 1983. P. 2670b.
49. Programa del PP Elecciones generales. 2011 «Lo que España necesita». 170 p.
50. PSOE Programa electoral Elecciones generales. 2011. 150 p.
51. Ramón González Ruiz. Una cala en el lenguaje político español: análisis lingüístico de un discurso parlamentario // Universidad de Navarra. 2004. P. 141-158.

СПИСОК ЕЛЕКТРОННИХ ДЖЕРЕЛ

52. Євсєєв К. Політичний текст як предмет дослідження URL: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_58/evseev_politychnyi.pdf (дата звернення 02.05.2020).
53. Аристотель. Поэтика URL: <http://nevmenandr.net/poetica/aristotle.php> (дата звернення 02.05.2020).
54. Рєпина Е. А. Политический текст как средство речевого воздействия URL: <http://www.psych-portret.ru/collection/repina.html> (дата звернення 02.05.2020).
55. Castro F. URL: <http://www.retoricas.com/2009/08/discurso-fidel-triunfo-revolucion.html> (дата звернення 02.05.2020).
56. El País. URL: http://elpais.com/diario/2006/01/08/domingo/1136695956_850215.html (дата звернення 02.05.2020).
57. Casado P. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=BX4jHL-rCUI> (дата звернення 02.05.2020).

58. Abascal S. URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=yYGAtzAIV3A> (дата звернення
02.05.2020).

59. Sánchez P. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=5re2HTEj_gI (дата звернення
02.05.2020).

60. El Mundo. URL:

<https://www.elmundo.es/cronica/2018/06/25/5b2e71b246163f823e8b4629.html>
(дата звернення 09.06.2020).

61. El Comercio. URL:

<https://elcomercio.pe/mundo/europa/elecciones-espana-pablo-casado-joven-lider-derecha-conservadora-partido-popular-pp-perfil-noticia-nndc-629886>
(дата звернення 09.06.2020).

62. El País. URL:

https://elpais.com/politica/2018/07/21/actualidad/1532191004_296187.html
(дата звернення 09.06.2020).

63. El País. URL:

https://elpais.com/diario/2006/01/08/domingo/1136695956_850215.html (дата
звернення 09.06.2020).

64. Elecciones electorales 20D. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=g6yk_vduNME (дата звернення
12.07.2020).

65. Andalucía 2-D. URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=cYvM71p7mXI> (дата звернення 12.07.2020).

66. Debate sobre el estado de la Comunidad Autónoma. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=lg6Jjpg_1y0 (дата звернення 12.07.2020).

67. En Directo. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=kyy335CJ_ik (дата звернення 12.07.2020).

68. Debate electoral. URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=2QqLRUQQMd0> (дата звернення 12.07.2020)

69. El debate de las políticas influyentes. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=H4J_5_zkxgA (дата звернення 12.07.2020).

70. PSOE. URL: <https://www.youtube.com/c/psoe/playlists> (дата звернення 12.07.2020).

RESUMEN

El objeto del estudio en este trabajo es una metáfora, como parte de la lengua, que expresa un significado figurativo.

El objetivo consiste en identificar y organizar las características del funcionamiento de la metáfora en el discurso político español.

La base teórica y metodológica: los principios fundamentales de la teoría de la metáfora y del discurso, desarrollados en lingüística (Ch. Bally, J. Lakoff, M. Johnson, D. Alonso, N. M. Firsova u otros)

Los resultados obtenidos: Entre los discursos políticos estudiados de los políticos españoles modernos, destacan las siguientes funciones del discurso político: persuasivo, informativo y argumentativo (R. Vodak) y agonial, solidario social (E. Sheigal u otros). El más relevante en términos del estudio de la metáfora política es el método de análisis de contenido y el método descriptivo, porque se dan cuenta más plenamente de la gama completa de efectos de la metáfora en el receptor durante el discurso político. Durante nuestra investigación científica, se diferencia el estatus lingüístico de la metáfora política; Se establecen las funciones comunicativo-pragmáticas más relevantes de la metáfora política. La novedad científica de la pregunta estudiada permite aplicar los conocimientos adquiridos durante las clases teóricas y prácticas, así como esbozar las perspectivas para futuras investigaciones científicas sobre el tema de la sistematización del conocimiento sobre la metáfora.

Key-words: *metáfora, aspecto, discurso, discurso político español, lenguaje político.*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Бабаєва Олександра Маїлівна, студентка 2 курсу, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, адреса електронної пошти babayevaoleksandra@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти функціонування метафори у сучасному іспанському політичному дискурсі» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____

Бабаєва Олександра Маїлівна